

Litteraturkrönika 2001

Av L.-E. Edlund, G. Hallberg, C. Platzack och B. Söderberg

Krönikans avdelningar åtskiljs av asterisk. De är ämnesvis ordnade från allmänt till specifikt: allmänspråkligt (indoeuropeiska, (ur)germanska) * skandinaviskt (ur-, fornnordiska) * särspråkligt: fornvästnordiska, isländska, färöiska * norska * danska * svenska * egennamn: ortnamn, personnamn, övriga namn. Inom avdelningarna redovisas arbetena i alfabetisk följd. Artiklarna signeras L.-E.E., G.H., C.P. eller B.S.

Oskar Bandle, Schriften zur nordischen Philologie. Sprach-, Literatur- und Kulturgeschichte der Skandinavischen Länder. Zum 75. Geburtstag des Autors herausgegeben von Jürg Glauser und Hans-Peter Naumann. 8 + 638 s., Tübingen und Basel 2001 (A. Francke Verlag). (Beiträge zur nordischen Philologie 31.) ISBN 3-7720-3094-7. Festskriften till Oskar Bandle innehåller ett representativt urval ur hans omfattande och imponerande breda vetenskapliga produktion kring nordisk språk-, litteratur- och kulturhistoria. Sviten inleds med hans programförklaring 1969, *Begriff und Aufgaben der Nordischen Philologie*. Sedan följer tre sviter av uppsatser. Den första, som innehåller elva bidrag kring nordisk språkhistoria från skilda epoker och olika delar av Skandinavien, spänner över ortnamns- och personnamnsforskning, sociolingvistik, språkkontakt, dialektologi och dialektgeografi, grammatik m.m. Den andra, med åtta bidrag, handlar om fornnordisk litteratur, fr.a. fornvästnordisk: författarfrågor, saga- och hjältediktning, struktur- och klassifikationsproblem, tidsskedets spänningsfält mellan muntlighet och skriftlighet, mellan tradition och fiktion, mellan hedet och kristet. Den tredje och sista, med fjorton bidrag, tar sig an den nyare tidens nordiska litteratur: prosa och lyrik, isländskt och färöiskt, idelogi och verklighet, mysticism och realism, klassicism och romantik, hur svensk litteratur har mottagits i Schweiz och i Tyskland, med analyser av enskilda författares verk och inflytande, så t.ex. Oehlenschlägers sista drama, som parafraaserade Laxdælasagan,

och bilden av Schweiz i Strindbergs brev och skrifter. Som sig bör förtecknas slutligen Oskar Bandles tryckta skrifter 1954–2000. G.H.

Carla Cucina, Vestr ok austr. Iscrizioni e saghe sui viaggi dei vichinghi. 1. Testi. 2. Figure, tavole e glossario. 119 + 97 s., Roma 2001 (Editrice "il Calamo" s.n.c.). (Philologia. Saggi — ricerche — edizioni a cura di Teresa Pàroli. 3.) ISBN 88-88039-20-1. Del 1, textdelen i denna kommenterade italienska utgåva av våra vikingatida runtexter, beskriver först några av de inskrifter som berättar om vikingafärderna i väster- och österled (8 respektive 10), med utgångspunkt i själva runtexten och motsvarande forn(väst)nordisk version av denna. I följande avdelning redovisas Sven tveskäggs och Knut den stores kampanjer i England, så som de framgår av *Knýtlinga saga*, vidare i österled dels Ingvarstågen, speglade i *Yngvars saga víðförla*, dels Harald hårdrådes färder till Gårdarrike och Medelhavsländerna, enligt *Haralds saga Sigurðarsonar*. Textdelen illustreras med fyra svartvita bilder och avslutas med vederbörlig litteraturförteckning. Del 2 innehåller först en svit svartvita foton av originalruntexterna på stenar, trästavar och i äldre antikvariska teckningar, likaså foton av den vikingatida borgen Fyrkat på Jylland och av ett rekonstruerat vikingatida stolphus från Trelleborg på Själland. Så redovisas runalfabetets, futharkens, skandinaviska varianter geografiskt, kronologiskt och fonologiskt, och en rad enkla kartbilder över de för vikingafärderna aktuella utgångsländerna och resmålen. Slutligen kompletteras hela utgåvan i den andra delen med en ordlista och ett kombinerat ort- och personregister. Säkerligen utgör de två mjukbandshäftena med sitt läckra yttre och sitt spännande, exotiska inre en mycket tilltalande introduktion i vikingafärdernas kultur, språk och miljö för den italienska publiken.

G.H.

Issues in Formal German(ic) Typology, ed. Werner Abraham och C. Jan-Wouter Zwart. xvii + 334 s., Amsterdam/Philadelphia 2001 (John Benjamins). (Linguistik Aktuell 45.) ISBN 90-272-2766-7 (EUR) / 1-58811-102-4 (US). ISSN 0166-0829; v.45. Det centrala temat för de 12 artiklarna i denna volym är diskurs-funktionell ordföljd, beskriven inom ramen för generativ grammatik och därför typologisk-komparativ till sin natur. Data från nordiska språk spelar en roll för diskussionen i följande tre artiklar: Cedric Boecks "On the co-occurrence of expletives and definite subjects in Germanic", Christine Czinglars "Decomposing existence:

Evidence from Germanic” och Britta Jensens ”Polarity Items in English and Danish”. Boken inleds med en fyllig introduktion av Werner Abraham och avslutas med ett ämnesregister. C.P.

Kontinuitäten und Brüche in der Religionsgeschichte. [Omslaget: Kontinuität und Brüche in der Religionsgeschichte.] Festschrift für Anders Hultgård zu seinem 65. Geburtstag am 23.12.2001 in Verbindung mit Olof Sundqvist und Astrid van Nahl herausgegeben von Michael Stausberg. 674 s., Berlin & New York 2001 (Walter de Gruyter). (Ergänzungsbände zum Reallexikon der Germanischen Altertumskunde. Band 31.) ISBN 3-11-017264-X. När religionshistorikern Anders Hultgård 2001 fyllde 65 år tillägnades han denna mäktiga festskrift. De 37 bidragen rör sig över ett brett religionshistoriskt fält, och det kan här endast bli fråga om en ytlig spegling av innehållet, med fokus på det nordiska området. Guden Oden behandlas i Jens Peter Schjødts bidrag, och Mimir sätts i Jean Haudry's artikel in i ett vidsträckt religionshistoriskt sammanhang. Gudsdomarna under vikingatid och medeltid behandlas i Bertil Nilssons uppsats, och gudaparet *Fjörgyn* (f.) och *Fjörgynn* (m.) i Peter Jacksons artikel. De medeltida svenska lagarna utgör källor i Olof Sundqvists artikel, och bl.a. ortnamnsvidens kommer till användning i Stefan Brinks bidrag. Äldre runinskriftioner fokuseras i Frands Herschends ”Written on Terrestrial Things” och i Ottar Grønviks artikel om den intrikata Sparlösa-inskriften; i den senare söker författaren närmare klargöra inskriftens möjliga religionshistoriska sammanhang. Brakteater behandlas i flera av bidragen, exempelvis ur ikonologisk aspekt. Ämnesövergripande perspektiv finns i åtskilliga av de nämnda artiklarna, men också i t.ex. Anders Kaliff's ”Ritual and Everyday Life — The Archaeologist's Interpretation”, som ligger i gränssnittet mellan arkeologi och religionshistoria. Om relationen mellan den fornnordiska religionen och den samiska och finska handlar Ulf Drobins och Marja-Liisa Keinänen's omfattande bidrag ”Frey, Veralden olmai och Sampo”. Närmast vetenskapshistoriska perspektiv anläggs i Carl-Martin Edsmans ”Ein halbes Jahrhundert Uppsala-Schule”, Åke Hultkrantz' ”Scandinavian and Saami Religious Relationships: Continuities and Discontinuities in the Academic Debate” och Carl F. Hallencreutz' ”Yngve Brilioth and the National Shrine in Uppsala”. Bland övriga bidragsgivare märks Jón Hnefill Aðalsteinsson, François-Xavier Dillmann, Anne-Sofie Gräslund och Britt-Mari Näsström. Festskriften avslutas på sedvanligt sätt med en bibliografi över Hultgårds skrifter. Boken erbjuder läsarna en ytterst rik lek-

tyr, varvid inte minst de mångvetenskapliga perspektiven noteras. Dessa medför också risker — ibland används t.ex. ortnamnen på ett sätt som inomvetenskapligt knappast låter sig försvaras. L.-E.E.

Britt-Mari Näsström, Fornskandinavisk religion. En grundbok. 377 s., Lund 2001 (Studentlitteratur). ISBN 91-44-01576-3. Författaren, som är professor i religionshistoria vid Göteborgs universitet, har tidigare publicerat flera viktiga religionshistoriska arbeten, bl.a. Freyja. The Great Goddess of the North (1995) och Blot. Tro og offer i det forkristne Norden (2001). I ett inledningsavsnitt i Fornskandinavisk religion beskriver hon närmare de religionshistoriska källorna (skaldedikter, eddadikter, sagor etc.). Kapitlet om skapelse och världsundergång följs av kapitel om asar och vaner, gudar och gudinnor, varav det sistnämnda kapitlet synes mig vara särskilt intresseväckande och perspektivrikt. Bland bokens senare kapitel märks ett om heliga handlingar, bl.a. blot och sejd, liksom den "trefaldiga döden". Efter ett kapitel om själ och öde, följer avslutningskapiteln som berör hur den forna religionen använts och även missbrukats i senare tider ("I Wagners gudavärld"; "Ariernas land och blodets folk"). Ett stort värde har de indoeuropeiska perspektiv som flerstädes anläggs på de religionshistoriska frågeställningarna, likaså de arkeologiska och etnologiska infallsvinklar som på många ställen kommer till synes. Författaren drar också in ortnamn och etymologier i framställningen. Ibland kunde den diskussionen gärna ha förts vidare, och även vissa nyanseeringar hade kunnat göras. Möjligen skulle dessutom de fornspråkliga textavsnitten ha kunnat återges såväl i originaltydelse som i översättning, vilket ytterligare hade förhöjt bokens värde. L.-E.E.

New Directions in Nordic Text Linguistics and Discourse Analysis: Methodological Issues. Ed. E. W. Vagle & K. Wikberg. 264 s., Oslo 2001 (Novus Forlag). ISBN 82-7099-333-6. Bakgrunden till boken bildar den sjunde nordiska konferensen i textlingvistik och diskursanalys år 2000, med Oslo-professorn Kjell-Lars Berge som initiativtagare. I symposievolymen medarbetar, förutom den särskilt inbjudna Corinne Rossari från Geneve, ett tjugotal forskare från Norge, Danmark, Sverige och Finland, med bakgrund främst i lingvistiskt orienterade ämnen. Det empiriska underlaget för artiklarna är också mycket varierat; här presenteras och/eller analyseras stora språkliga korpusundersökningar, multimodala texter av olika slag, från internetchattares inlägg till barnmatsetiketter, skol-

texter som uppsatser, nationella prov etc., kommunala pressreaser samt läkare/patientsamtal. I fokus står metodologiska problem. I en särskild avdelning diskuteras klokt begrepp som superstruktur och dess relation till bl.a. genre, vidare vad medlemmarna i en diskursgemenskap har gemensamt, samt parallelltext i relation till översättning och kontrastiv textologi. Metodutveckling diskuteras likaså i ett särskilt avsnitt. Här möter vi bland annat en litet besviken redovisning för försök med datorgenererade sammanfattningar, ett mer optimistisk förslag till hur textlingvistisk metod kan användas för analys av simultantolkning, och ett litterärt-språkligt samarbetsprojekt rörande litterär text, med utgångspunkt i Bachtins polyfoni. Intresseväckande metodiska frågor belyses f.ö. lite varstans i boken. De multimodala analyserna tilldrar sig naturligtvis ett speciellt intresse, med den relativa nyhetens behag. I en intresseväckande artikel behandlas t.ex. frågan om semantisk isotopi mellan visuella och verbala tecken, i en annan skriftens visualitet (och då handlar det om saker som är så självklara att vi egentligen inte frågar oss om de är meningsbärande). Emellanåt berör författarna problem som andra medverkande har belyst med intervjuer och experiment, som komplement till personliga tolkningar. Det är en metod som jag gärna, när så är möjligt, skulle se mer utnyttjad för bestämning av olika diskursgemenskapers uppfattning av allmänna begrepp som t.ex. genre. Sammanfattningsvis kan konstateras att volymen ger en nyttig orientering om aktuella problem i arbeten på gång, och dessutom en glimt av vidden och variationen i internationell textforskning. B.S.

Nordiska språk — insikter och utsikter. Föredrag från det 5:e studentkollokviet i nordisk språkvetenskap Berlin, 6.–7. Mai 2000. Jurij Kusmenko & Sven Lange (Hrsg.). 140 s., Berlin 2001 (Nordeuropa-Institut, Humboldt-Universität zu Berlin). (Kleine Schriften des Nordeuropa-Instituts 24.) ISSN 0946-1841. Det första studentkollokviet i nordisk språkvetenskap hölls i Berlin 1996 (tema: Nordisk språkhistoria), det andra i Stockholm 1997 (Historisk lexikologi, Orddöd), det tredje i Berlin 1998 (Nordiska språk — synkront och diakront), det fjärde i Stockholm 1999 (Kors och tvärs i nordistiken), och det femte nu åter i Berlin 2000. För samtliga kollokvierapporter svarar utgivarna Kusmenko & Lange (med nr 7, 14, 17, 20 och 24 i samma skriftserie). Samarbetet mellan Institutionen för nordiska språk vid universitetet i Stockholm och Nordeuropainstitutet vid Humboldtuniversitetet i Berlin speglar i de elva kollokviebidragen bredden i aktuell nordisk språkvetenskap: Sven Lange visar hur den vane

ditorhanteraren med de ingredienser som idag finns på nätet i form av konkordanser o.l. elegant kan vispa ihop en läcker språkhistorisk ordlista i nästan vilket fack som helst. Kristina Kotcheva tar sig an betydelsen av konjunktionerna *men, inte ... utan* och *inte*. Kristina Danielssons pilotstudie orienterar om hennes avhandlingsämne kring läsförståelse och läsprocess bland svenska nybörjare. Ulrika Djärv behandlar germanska avledda gränsöverskridande verb, Michael Rießler den i svenska och norska inlånade årstiden *vårvinter*, Ann-Christine Müller tysk bisatsordföljd som retoriskt stilmedel i Gustav Vasas kansli, Charlotta Brylla begreppet slagord inom tysk språkvetenskap, Irina Enders verbets placering i fornisländska sagor, Petra Sjöström spjuten i *Brennu-Njáls saga*, Rune Palm vad det under skilda perioder innebar att vara *rynn* 'runvis', och slutligen Jurij Kusmenko den nordiska (s)k-formens uppkomst.

G.H.

A new Introduction to Old Norse. Part I. Grammar by Michael Barnes. xii + 266 s., London 2001 (Viking Society for Northern Research, University College London 1999. Reprinted with corrections and additions). ISBN 0-903521-45-8; Part II. Reader edited by Anthony Faulkes. xlv + 3 + 124 s., London 2001. ISBN 0-903521-50-4; Part III. Glossary and Index of Names compiled by Anthony Faulkes. 151 s., London 2001. ISBN 0-903521-51-2. Detta är ett internationellt gångbart läromedel för studiet av "Old Norse". I Michael Barnes' grammatikdel redovisas på vanligt sätt paradigm, men det finns också en mängd upplysande exempel, som noggrant förklaras, och på plussidan noteras att vi får en bred redovisning av syntaxen. Ett stort antal övningar finns dessutom insprängda, vilket ytterligare underlättar inläringen. I Anthony Faulkes "Reader" finns texter från bl.a. Hrólfs saga kraka, Skáldskaparmál, Kormaks saga, Heimskringla och Þrymskviða. Till den första hör en notapparat som analyserar den isländska texten ner på detaljnivån, vilket klart visar för inläraren hur språksystemet fungerar. Till en del av de övriga texterna finns noter, men dessa texter får man analysera själv med hjälp av den nämnda grammatiken och den ordbok som utgör "paketets" del 3. Som helhet är detta ett alldeles utmärkt läromedel. Jag tycker emellertid att utgivaren i del 2 hade kunnat behålla den instruktiva notapparaten från första texten arbetet igenom, dock med en stegvis avtrappning av informationen. Detta hade gjort arbetet ännu användbarare.

L.-E.E.

*

Approaches to Vinland. A conference on the written and archaeological sources for the Norse settlements in the North-Atlantic region and exploration of America. The Nordic House, Reykjavík, 9–11 August 1999. Proceedings, ed. by Andrew Wawn and Þórunn Sigurðardóttir. 238 s., Reykjavík 2001 (Sigurður Nordal Institute). (Sigurður Nordal Institute Studies 4.) ISBN 9979-9111.4.F. Denna volym innehåller sjutton artiklar om källorna till de norska och isländska upptäckterna i nordatlanten omkring år 1000, och utgör ett urval av de artiklar som presenterades på den internationella konferensen *Vestur um haf* i Reykjavík 1999. Artiklarna fokuserar på två medeltida isländska sagor, de s.k. *Vinlandsagorna*, d.v.s. *Grænlendinga saga* och *Eiríks saga rauða*. Bidragen diskuterar dels sagorna som litterära texter och deras roll i de senaste sekulens litteraturhistoria, dels icke-språkliga aspekter som deras historiska värde, arkeologiska fynd knutna till sagorna, vad sagorna säger om vikingarnas sätt att navigera, samt frågor rörande klimatologi, ekonomi och ekologi. Bland bidragsgivarna märks Bo Almqvist, Robert Kellogg, Ólafur Halldórsson, Árni Björnsson och Kirsten Wolf. Boken avslutas med en förteckning över bidragsgivarna och ett index. C.P.

Jóhanna Barðdal, Case in Icelandic. A Synchronic, Diachronic and Comparative Approach. 279 s., Lund 2001 (Studentlitteratur). (Lundastudier i nordisk språkvetenskap A 57.) ISBN 91-628-4898-4. ISSN 0347-8971. I avhandlingen ställs frågor om de funktioner kasus kan ha i ett språk, och de besvaras på ett intressant och innovativt sätt. Författaren åberopar empiri från såväl nutida isländska som fornisländska, men uppvisar också betydelsefulla utblickar mot andra germanska språk. I kap. 2 lämnas en kort översikt över konstruktionsgrammatiken, vilken författaren använder sig av. Kap. 3 redovisar bl.a. metoden i författarens korpusbaserade undersökningar. Kasusbruk i relation till syntax och semantik belyses här på ett instruktivt sätt. I kap. 4 redovisas en undersökning rörande kasusbruket i modern isländska. Kasusbruk vid nya verb i isländskan studeras i kap. 5, för att belysa produktiviteten. Detta kapitel är särskilt betydelsefullt i avhandlingen. Den fornisländska användningen av kasus studeras i kap. 7, dessutom med spännande perspektiv på andra germanska språk. Boken resumeras till sist i kap. 8. Avhandlingen känns såväl teoretiskt som metodologiskt väl genomarbetad, och är inte minst

mycket välstrukturerad. Det är inte överraskande att den sedermera accepterats till internationell utgivning. L.-E.E.

Bever's Saga, with the Text of the Anglo-Norman Boeve de Haumtone, ed. Christopher Sanders. CLXXIV + 399 s., Reykjavik 2001 (Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi). (Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi 51.) ISBN 9979-819-68-5. Bever's Saga är en riddarsaga översatt från den anglo-normandiska dikten Boeve de Haumtone. Det finns två tidigare utgåvor, en av Gustav Cederschiöld 1884 och en av Bjarni Vilhjálmsson; den senare är en populär utgåva baserad på Cederschiölds text. Som underlag för sin utgåva valde Cederschiöld en pergamenthandskrift från Stockholm, daterad omkring 1400. Eugen Kölbing har senare visat att Cederschiölds utgåva inte kan utgöra bas för en jämförelse mellan den isländska texten och dess utländska förlagor. För att råda bot på detta utger Sanders här samtliga primära isländska texter, och trycker på motstående sida motsvarande parti ur den anglo-normandiska dikten. I sin fylliga inledning presenterar utgivaren samtliga isländska manuskript, både de primära och de sekundära, och diskuterar deras förhållande till varandra; han tar också upp ett par förlorade handskrifter, och behandlar i ett kapitel norvagismer i de medeltida manuskripten. Ett kapitel behandlar den anglo-normandiska dikten, daterad till 1100-talet och utgiven av Stimming 1899; den här avtryckta versionen följer Stimmings edition. Inledningen innehåller också, förutom en redovisning av utgivningsprinciperna, en guide till hur utgåvan skall användas, en sammanfattning på isländska, en bibliografi, ett namnindex och ett manuskriptindex. Efter själva utgåvan följer en kommentar, två appendix behandlande den anglo-normandiska dikten (textapparat och Stimmings emendationer), samt två index, ett med namnen i den anglo-normandiska dikten, ett med namnen i den isländska texten. C.P.

Thomas Bredsdorff, Chaos & Love. The Philosophy of the Icelandic Family Sagas. Translated from Danish by John Tucker. 156 s., Copenhagen 2001 (Museum Tusulanum Press, University of Copenhagen). ISBN 87-7289-570-5. Författaren är professor i nordisk litteratur vid Københavns universitet och har bakom sig en rik litteraturvetenskaplig produktion. Boken utkom första gången redan 1971, med en andra, danskspråkig upplaga 1995. Den ger en levande bild av de isländska familjesagornas dramatiska berättelser om släktfejder och olyckor av skilda slag. Förfat-

taren söker blottlägga orsakerna till dessa så som de framtonar i sagorna. Författarens tes kan förenklat sammanfattas med att kärleken ofta skapar kaos i de fall den inte håller sig inom de socialt uppställda ramarna. I ett första kapitel behandlar han utifrån sina perspektiv bl.a. Egil Skallagrímssons saga och Laxdöla saga, i det andra några "forerunners" (Kormaks saga, Eyrbyggja saga m.fl.), medan Gisle Surssons saga och Njals saga behandlas i var sitt eget, följande kapitel. Några "post-classical sagas" diskuteras i kap 5. Intressant är slutkapitlet som relaterar den ibland temperamentsfulla diskussionen om de isländska familjesagorna, och inte minst författarens "Postscript to the English edition". De "sagaporträtt" som framläggs erbjuder ofta fascinerande och uppfriskande läsning — det är nämligen fråga om välskrivna "porträtt" — men den tes som uppställs kan knappast överallt fullt ut försvaras. L.-E.E.

Egils Saga Skallagrímssonar. Bind 1. A-redaktionen, utg. †Bjarni Einarsson efter forarbejder af Jón Helgason. Redaktør Michael Chesnutt. LXXIX + 231 s., København 2001 (C.A. Reitzels Forlag). (Editiones Arnarnagnæanæ. Series A, vol. 19.) ISBN 87-7876-277-4. Egils saga Skallagrímssonar är bevarad i tre inbördes avvikande redaktioner. Den här utgivna A-redaktionen, som förekommer i Möðruvallabók (M.), har den mest omfattande prosatexten, men saknar de två längre dikterna Höfuðlausn och Sonatorrek. I utgivarens förord presenteras de tre redaktionerna samt tillkomsthistorien för denna utgåva. I sin inledning ger utgivaren bl.a. en närmare beskrivning av M. och dess skrivare samt diskuterar svårlästa passager. Några fragment av Egils saga som trycks i anslutning till A-redaktionen presenteras också. Två blad i M:s text av Egils saga har gått förlorade, och i ett särskilt avsnitt belyser utgivaren möjligheterna att rekonstruera detta parti från avskrifter av M. Inledningen innehåller också en engelsk sammanfattning av Michael Chesnutt och en redogörelse för principerna bakom utgåvan (undantag mot principen att handskriftens ortografi ska återges så noggrant som möjligt, förfarandet vid paleografiska gränsfall, principer för upplösning av förkortningar o.d.). I anslutning till utgåvan av A-redaktionen presenteras i tillägg dels M:s version av Arinbjarnarkviða, dels tre fragment av Egils saga ur andra handskrifter. Tre register avslutar volymen: ett register över namnen i utgivarens förord och inledning, ett över namnen i texten, och ett över utnyttjade och citerade handskrifter. C.P.

Jón Axel Harðarson, Das Präteritum der schwachen Verba auf -yia im Altisländischen und verwandte Probleme der altnordischen und germanischen Sprachwissenschaft. 144 s., Innsbruck 2001 (Institut für Sprachen und Literaturen der Universität Innsbruck). (Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft. 101.) ISBN 3-85124-682-2. Bokens huvudtema är att redovisa preterialbildningen hos svaga verb på -yia i fornisländskan, men detta har också fört till en rad nödvändiga utblickar med ställningstaganden kring livligt omdiskuterade problem avseende framför allt omljud, ordbildning och etymologi. I ett särskilt tilläggskapitel klargör författaren sin syn på dateringen av *i/j*-omljud på *e* och *a*-omljud på *u* och *i* i germanska språk. Boken vänder sig följaktligen till såväl nordister som germanister och indogermanister. Den inleds, förutom med förkortningslistor över berörda språk, handskrifter och i texten använda tecken-symboler, med en presentation av den aktuella verbgruppens fem preterialbildande kategorier. Verbens presensböjning (andra klassens *j*-verb med kort rotstavelse) är mera enhetlig, präglad av regelbundna ljudutvecklingar och analogier, medan preterialböjningen kännetecknas av sidoformer, som utvecklats parallellt med de regelbundna, förväntade formerna. Boken avslutas med vederbörlig litteraturförteckning och ett fylligt register över det diskuterade ordmaterialet, kategorivis uppställt under bl.a. rubrikerna urindogermanska, urgermanska, fornvästnordiska, östnordiska, runskrift, normanniska, lapska, gotiska, fornhögtyska etc. Formatet är med hänsyn till ämnet blygsamt, men innehållet bör kunna inspirera envar etymologiskt intresserad till fortsatt diskussion.

G.H.

Robert Nedoma, Kleine Grammatik des Altisländischen. 144 s., Heidelberg 2001 (Univeritätsverlag C. Winter). (Indogermanische Bibliothek.) ISBN 3-8253-1152-x. Denna behändiga och traditionellt upplagda fornisländska grammatik har vuxit fram ur författarens föreläsningskompendium. I första hand är grammatiken tänkt som en hjälpredda vid läsning av fornisländsk text på elementära stadier, och som sådan torde den fungera utmärkt. Förf. koncentrerar sig på sådana aspekter av den fornisländska grammatiken som han av erfarenhet vet kan vara problematisk för tysktalande studenter — så ägnas t.ex. huvuddelen av det fonologiska avsnittet åt omljud och brytning, som är viktiga för förståelsen av formläran. Denna upptar mer än hälften av utrymmet, med tonvikt på de mer frekventa böjningsparadigmen. Grammatiken inrymmer också en kortare syntaxdel. Ett par sidor ägnas åt att beskriva skillnader mellan

fornnorska och fornisländska. Boken avslutas med ett ordregister och en ämnesindelad, kommenterad bibliografi över för målgruppen relevant litteratur. C.P.

Guðrún Nordal, Tools of Literacy. The Role of Skaldic Verse in Icelandic Textual Culture of the Twelfth and Thirteenth Centuries. 440 s., Toronto, Buffalo & London 2001 (University of Toronto Press). ISBN 0-8020-4789-0. Denna viktiga undersökning kommer att presenteras något utförligare i en särskild artikel av L.-E.E. i ANF 119 (2003).

NOWELE Vol. 38 (North-Western European Language Evolution). 123 s., Odense 2001 (Odense University Press). ISBN 87-7838-623-3. ISSN 0108-8416. NOWELE Vol. 39 (North-Western European Language Evolution). 122 s., Odense 2001 (Odense University Press). ISBN 87-7838-678-0. ISSN 0108-8416. Den senaste årgången av NOWELE innehåller flera uppsatser av nordiskt intresse, som en studie av binderunor på spjutskaftet från Kragehul av Mindy MacLeod och Bernard Mees, och Britta Schutze-Thulins artikel om irländska låneord i fornisländska. C.P.

Richard Perkins, Thor the Wind-Raiser and the Eyrarland Image. 11 + 177 s., London 2001 (Viking Society for Northern Research. University College of London). (Viking Society for Northern Research. Text Series 15.) ISBN 0-903521-52-0. Stundtals spännande som handlingen i en klassisk detektivroman söker sig bokens text allt närmare sitt mål, från det yvigt breda till det slutligen nästan fastnaglande: att med utgångspunkt i filologiska indicier, förstärkta av sådana från arkeologi, religionshistoria m.m. fastslå, att en viss liten statyett — bronsfiguren från Eyrarland på Island — inte bara föreställer guden Tor, utan att den fastmera är en vikingatida amulett, använd av sjöfarande för att framkalla god vind för eget skepp eller ond vind för fiendens. Bokens fem kapitel inleds med en kulturhistorisk vy över vikingafärdernas geografiska vidder, vindkraftens allmänna betydelse, fr.a. för seglationen, och vindmagins tillämpningar, så som de speglas i den fornvästnordiska litteraturen, inklusive en koncentrerad analys av en belysande episod i *Rognvalds Þátr ok Rauds*. Detta leder in på specialområdet Tors-hammare och Tors-liknande amuletter med sittande mansfigurer som med handen/händerna griper ett fast tag i skägget. Så är vi framme vid den omdiskuterade och fantasi-

eggande Eyrarland-amuletten. Här kulminerar bokens illustrativa sviter med bilder av hammare, statyetter, runstenar och amuletter. Den sammanfattande slutplåderingen kompletteras med ett textfilologiskt appendix kring de för bevisföringen viktiga texterna *Rognvalds Pátr ok Rauðs* respektive episoden *Rauðs Pátr ins ramma* i *Ólafs saga Tryggvasonar*. En omfattande bibliografi och förkortningslista avslutar boken.

G.H.

Saga Heilagrar Önnu, ed. Kirsten Wolf. cliv + 166 s., Reykjavík 2001 (*Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi*). (*Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi* 52.) ISBN 9979-819-78-2. Legendan om Sankta Anna, jungfru Marias moder, har sitt ursprung i ett apokryfiskt evangelium från andra århundradet efter Kristus. På Island når kulten av Sankta Anna sin höjdpunkt omkring 1500. Den här utgivna *Saga Heilagra Önnu* är en översättning från lågtyskan, och den isländska texten är fragmentariskt bevarad i två manuskript, det ena från mitten av 1500-talet, det andra från början av 1600-talet. Översättningen är troligen gjord vid 1500-talets början. Kirsten Wolfs utgåva omfattar båda de bevarade isländska manuskripten, med den lågtyska texten avtryckt på motstående sidor. Den omfattande introduktionen innehåller en paleografisk och ortografisk beskrivning av manuskripten, samt en fyllig presentation av bakgrunden till legenden om Sankta Anna och dess spridning på Island. Förtjänstfullt är också att utgivaren bemödat sig om att ge en relativt utförlig beskrivning av morfologin och syntaxen i de isländska handskrifterna: den postmedeltida isländskan är i jämförelse med klassisk fornisländska mycket sparsamt beskriven. Inledningen innehåller också ett avsnitt om lånord och främmande ord i de isländska manuskripten, ett stemma, en bibliografi, uppgifter om själva utgåvan samt en sammanfattning på isländska. Boken avslutas med ett namnregister.

C.P.

The derivation of VO and OV, ed. Peter Svenonius. 370 s., Amsterdam/Philadelphia 2000 (*John Benjamins*). (*Linguistik Aktuell* vol. 31.) ISBN 90-272-2752-7 (EUR) / i-55619-915-5 (US). ISSN 0166-00829; v. 31. I denna volym publiceras elva artiklar som berör olika aspekter på skillnaderna mellan *verb-objekt*-språk och *objekt-verb*-språk. Eftersom de nordiska språken utvecklats från att vara OV-språk till att vara VO-språk är problematiken intressant för nordisk lingvistik i allmänhet. Volymen innehåller dessutom en artikel av Thorbjörg Hróarsdóttir, "Parameter

Change in Icelandic”, som fokuserar på isländskans övergång från OV till VO. Direkt relevans för nordisk syntaxforskning har även Peter Svenonius artikel ”Quantifier movement in Icelandic”, där förf. bl.a. visar på skillnader mellan isländska och norska vad gäller kvantifierarflyttning. Också Tarald Taraldsens bidrag, ”V-movement and VP-movement in derivations leading to VO order” bygger på skandinaviskt material.

C.P.

Thorbjörg Hróarsdóttir, Word Order Change in Icelandic: From OV to VO. XIII + 385 s., Amsterdam/Philadelphia 2000 (John Benjamins). (Linguistik Aktuell vol. 35.) ISBN 90-272-2756-x (EUR)/1-55619-209-6 (US). ISSN 0166-0829: v. 35. Detta är en reviderad version av författarens uppmärksammade doktorsavhandling, framlagd i Tromsø 1999. Förf. har två syften med denna utmärkta monografi: dels vill hon beskriva utvecklingen i isländskan från ett *objekt-verb*-språk till ett *verb-objekt*-språk, dels vill hon med moderna metoder framtagna inom diakron och synkron lingvistik analysera de olika stadierna som isländskan genomgår. I de inledande kapitlen presenterar hon den teoretiska bakgrunden till sin studie, främst det minimalistiska programmet och Kaynes anti-symmetriska hypotes. Därpå följer en kortfattad redogörelse för ordföljden i fornisländskan, där huvudvikten ligger på VP och en statistiskt baserad beskrivning av förlusten av OV-ordföljd. Efter en genomgång av tidigare forskning om fornisländsk syntax följer sedan monografins tre viktigaste kapitel, där förf. dels presenterar en detaljerad beskrivning av ordföljdsförhållandena i fornisländskan med särskild tonvikt på preverbala objekt och möjligheten till multipla komplement, dels visar vilka teoretiska implikationer dessa fakta ger upphov till. Ett särskilt kapitel ägnas åt en diskussion av hur förf. förklarar övergången från OV till VO. Efter ett sista kapitel där de viktigaste resultaten summeras följer ett appendix med tabeller och presentation av det undersökta materialet. Boken avslutas med en litteraturförteckning och ett ämnesregister.

C.P.

Úlfshams Saga, utg. av Adalheiður Guðmundsdóttir. CCLXXXI + 63 s., Reykjavík 2001 (Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi). (Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi 53.) ISBN 9979-819-77-4. Úlfshams saga handlar om götöernas konung Hálfðan, hans son Úlfhamur och deras äventyr i den naturliga och övernaturliga världen. Sagan föreligger i tre olika

prosaredaktioner från resp. 1600-, 1700- och 1800-talet; dessa skiljer sig åt både i innehåll och stil. De två äldsta redaktionerna går tillbaka på äldre skrivna rímur, medan den tredje troligen är baserad på en från en rímur utvecklade oral källa. Utgåvan omfattar en rímur-version baserad på en handskrift med varianter från övriga tillgängliga handskrifter, samt de tre redaktionerna av prosatexten. I den fylliga inledningen presenterar utgivaren de handskrifter som innehåller rímur-versionen respektive prosaversionerna och diskuterar deras förhållande till varandra; hon visar också på handskrifternas ortografiska, morfologiska och grafologiska karakteristika. Inledningen avslutas med en litteraturförteckning, ett index över de illustrationer som finns i inledningen, ett handskriftsindex och ett namnregister.

C.P.

*

Michael Barnes, Faroese Language Studies. 239 s., Oslo 2001 (Novus Forlag). (Studia Nordica. International Contributions to Scandinavian Studies/ Internationale Beiträge zur Skandinavistik 5.) ISBN 82-7099-335-2. Michael Barnes har i sin forskning bl.a. ägnat sig åt det färöiska språket. Hans artiklar har publicerats i olika tidskrifter, symposierapporter och festskrifter. Det är välkommet att ett urval av hans många bidrag rörande färöiskan nu utkommit i serien Studia Nordica. Flertalet av de nio bidragen upptar syntaktiska fenomen, så "Reflexivisation in Faroese: a preliminary survey" och översikten "Faroese syntax: achievements, goals and problems". Den senare hade gärna kunnat placeras i inledningen, då den ju har en problemorienterad uppläggning. Dessutom återfinner man ett par artiklar om kasusanvändning och ordföljdsfenomen. Semantiska och syntaktiska aspekter flätas samman på ett givande sätt, så bl.a. i "The semantics and morphological case government of the Faroese preposition *fyri*", vidare i artikeln om prepositionen *við* samt den om hjälpverbet *munna*. Några uppsatser tar upp andra teman, nämligen utvecklingen av äldre *þ* till *h* (behandlad av en lång rad forskare) och likheter och skillnader mellan Hammershaimbs och Aasens arbete med "reconstructing language", för att här tala med rubriken. Det är värdefullt att denna samlingsvolym om det minsta och minst utforskade nordiska språket utgivits.

L.-E.E.

Moderne lingvistiske teorier og færøsk, red. Kurt Braunmüller og Jógvan í Lon Jacobsen. 249 s., Oslo 2001 (Novus Forlag). (Nordisk Sprogråds skrifter.) ISBN 82-7099-339-5. Denna bok innehåller de bearbetade versionerna av nio föredrag hållna sommaren 2000 i Tórshavn vid symposiet "Lingvistiske teorier og færøsk". Syftet med symposiet var att sätta in färöiskan i en aktuell teoretisk kontext på olika språkliga beskrivningsnivåer: fonetik och fonologi, morfologi och typologi, syntax, språkhistoria och dialektologi, sociolingvistik, språknormering och språkkontaktforskning, flerspråkighet och den nordiska språkgemenskapen. Boken inleds med ett förord av utgivarna, där omständigheterna runt symposiet beskrivs och de nio föredragen kort presenteras. Jørgen Rischel skriver om fonetiska analysmetoder och fonetiska problemställningar i färöiskan, Stig Eliasson om färöisk ljudstruktur och fonologisk teori, och Kurt Braunmüller om morfologisk typologi och färöiska. Höskuldur Thráinsson visar på en symbiotisk relation mellan vad syntaktisk teori har betytt för beskrivningen av färöiskan och vad färöiskan betytt för den syntaktiska teorin; i huvudsak uppehåller han sig vid reflexivering och finita verbets placering i bisats. Det senare spelar också en roll för Helge Sandøys artikel om färöiskan i västnordisk språkhistoria, där förf. på basis av fonologiska, morfologiska och syntaktiska exempel diskuterar vilka språkförändringar i färöiskan som ska förstås som resultat av inre utveckling och vilka som snarare beror på påverkan utifrån. Språkkontakt är också temat för Lars Vikørs bidrag, där principerna för och problemen med språknormering i en kontaktsituation står i centrum. Ulla Børestam Uhlmann ger en översikt över den nordiska språkgemenskapen och olika problem i samband med denna, särskilt för färingar och islänningar; bl.a. tar hon upp engelskans roll i den nordiska språkgemenskapen. Engelskan är också på tapeten i Charlotte Hoffmanns artikel, som bl.a. diskuterar hur den språkliga kontaktsituationen på Färöarna, med färöiska som första och danska som andraspråk, kommer att förändra sig om engelska övertar rollen som andraspråk. C.P.

*

Lisa Christensen & Robert Zola, Snylteren. Temporalitet og narrativ struktur i vandrehistorien. 232 s., København 2001 (Museum Tusulanums Forlag). ISBN 87-7289-664-7. Boken behandlar ett marigt problem som många gått bet på att demonstrera övertygande, nämligen hur språklig

form samverkar med narrativ effekt. Författarna vill — och enligt min mening lyckas de också — slå en bro mellan språkvetenskaplig beskrivning och litterär tolkning, och detta på folkloristiskt material. Undersökningsobjektet består av elva varianter av samma skruvade men faktiskt roliga vandringshistoria, vars titel får en (pinsamt?) överraskande upplösning. Undersökningen presenterar inledningsvis vandringshistorien som genre. Därefter behandlas utförligt de språkliga undersökningsvariablerna. Och här fokuserar man på det centrala i en narrativ genre, temporaliteten med aktionsart, perfekt och finit. En intressant princip om den narrativa successionen diskuteras och kopplas samman med vandringshistoriens makro- och mikrostruktur. Variablernas funktion i förhållande till kronologi och perspektiv slås fast, med tillbörliga reservationer för analysens nödvändiga isolering av faktiskt samverkande drag. I det tredje kapitlet presenteras varje textvariant för sig och i det följande en redogörelse för själva analysproceduren, en mycket användbar manual. Därefter följer en imponerande noggrann analys av varje text för sig. Boken avslutas med en summering av textanalyserna, varvid det — för att ge några smakprov på resultaten — inte oväntat visar sig att t.ex. den dominerande aktionsarten i den typiska vandringshistoriens tredelade makrostruktur följer modellen orientering/vila — handlingssekvens/rörelse — avrundning/vila, med en dominans för avgränsad aktionsart endast i mittpartiet, den egentliga narrativen. I dennas mikrostruktur används den oavgränsade aktionsarten dels med en strukturerande, gränsmarkerande funktion, dels med en deskriptiv funktion för att ange rum, omständighet o.d., men ofta är den flerfunktionell och ger samtidigt psykologisk förklaring, lokal avrundning och en ton av autenticitet. Vidare kan, heller inte oväntat, något omedelbart samband mellan aktionsart och stil inte konstateras, men författarna betonar berättarens stilistiska valmöjligheter: att göra om avgränsat till oavgränsat, att tillfoga oavgränsat och att placera sådant på annat ställe. Aktionsarten är således ett viktigt och flexibelt redskap, typiskt för vandringshistorien, vilket tillåter berättaren att återge en sådan mer eller mindre personligt. Författarna hävdar att det finns ett samband mellan sättet att använda de temporala variablerna och den effektiva och lyckade berättelsen, även om sinnet för detaljer också är en viktig bidragande faktor. Och med reservationen att "en god berättare kan således mer än att behärska de tre temporala variablerna", men att denna behärskning samtidigt är "den kanske viktigaste komponenten i det som man kan kalla berättarkompetens", är jag nästan beredd att instämma med författarna. B.S.

Eli Fischer-Jørgensen, Tryk i ældre dansk. Sammensætninger og Afledninger. 516 s., Copenhagen 2001 (C.A. Reitzels Forlag). (Historisk-filosofiske Meddelelser 84.) ISBN 87-7876-232-4. ISSN 0368-7201. Syftet med denna omfångsrika monografi är att undersöka riktigheten i Axel Kocks redan vid slutet av 1800-talet framlagda hypotes att trycket i sammansatta och avledda ord i äldre svenska och danska betydligt oftare än nu låg på andra ledet. Det rör sig alltså om den uttalstyp som vi än i dag finner i danskan (och delvis i svenskan) i ord som *an'amma, god'modig, rigs'daler, rød'bede, Frederiks'berg*. Kocks hypotes grundar sig på omfattade studier av medeltida diktning, norska och svenska dialekter och danska och svenska grammatiker från 1600-talet och framåt, och den har haft stor betydelse för senare framställningar av tryckplaceringen i den äldre nordiskan. Delar av bakgrunden till hypotesen har emellertid blivit tillbakavisade, bl.a. antagandet att de germanska accentförhållandena skulle gå tillbaka till indoeuropeiskan. Senare forskning har också pekat på metodiska brister i Kocks undersökning, särskilt med avseende på de slutsatser han drog om förhållandena i vers — det har t.ex. framkommit att man i äldre tid och ända fram på 1800-talet normalt placerade sammansatta verb i en sådan position att andraledet betonades, även om sådan betoning inte var aktuell utanför poesin.

För att undersöka bärkraften i Kocks hypotes gör Eli Fischer-Jørgensen en grundligare genomgång av det relevanta materialet än vad som tidigare gjorts. Undersökningen bygger på två slags material, dels äldre verstexter, dels uttalanden av äldre metriker och grammatiker. Sin utgångspunkt tar förf. i Anders Christensen Arrebos (1587–1637) metriskä arbeten; Arrebo var den förste danske författare som övergav den medeltida versupbyggnaden till förmån för de klassiska formerna med jamber och trokéer. Därefter följer en genomgång av uttalanden om tryck i danska sammansättningar och avledningar hos grammatiker och metriker under 1600-talet och ett kapitel om den metriskä behandlingen av sammansatta ord fram till år 1900. Den undersökande delen av monografien följs upp med två omfångsrika kapitel där förf. redovisar vad de danska grammatikerna från 1700- och 1800-talen har att säga i frågan. Boken avslutas med ett kapitel där förf. både gör en fyllig sammanfattning och presenterar ett försök till förklaring av utvecklingen. Förf. ser själv framläggandet av ett omfattande material om tryck i sammansatta och avledda ord som det viktigaste resultatet av sin undersökning, och framhåller att de allmänna slutsatser man kan dra av materialet är relativt begränsade. Klart är emellertid att man måste skilja på trycket i nomen och verb, eftersom de uppför sig och utvecklar sig på olika sätt.

Viktigt för bedömningen av ett ords relevans i sammanhanget är också om det är inhemskt, inlånat eller översatt, och om det hör till vardagsspråket eller skriftspråket. Boken är, förutom sedvanlig litteraturlista, försedd med ordregister, personregister, ett register över grammatisk och metrisk terminologi, samt förteckningar över vilka grammatiska och metriska arbeten från 1600 till 1900 som förf. använt. Den avslutas med en utförlig sammanfattning på engelska. C.P.

Nina Grønnum and Jørgen Rischel (eds.), To honour Eli Fischer-Jørgensen, Festschrift on the occasion of her goth birthday February 11th, 2001. 297 s., Copenhagen 2001 (C.A. Reitzel). (Travaux du Cercle Linguistique de Copenhague, vol. xxxi.) ISBN 87-7876-213-8. Huvuddelen av denna festschrift till "The Grand Old Lady of general phonetics and phonology" innehåller tolv nyskrivna bidrag av Fischer-Jørgensens kollegor och tidigare studenter. Bidragen speglar festföremålets lingvistiska intressen, från teoretiska frågor i allmän lingvistik till akustiskt och fysiologiskt baserade studier av talet; huvuddelen av artiklarna rör fonetiska frågor. Boken inleds med ett förord av utgivarna, ett fotografi av festföremålet, en diskussion mellan Eva Gårding och Gösta Bruce om personliga minnen av Eli Fischer-Jørgensen, en biografi skriven av Frans Gregersen och Una Canger, samt en förteckning av Eli Fischer-Jørgensens skrifter 1932–2000. Övriga bidragsgivare är Hans Basbøll, Taehong Cho, Niels David- sen-Nielsen, Gunnar Fant, Osamu Fujimura, Hajime Hirose, Klaus J. Kohler, Anita Kruckenberg, Peter Ladefoged, Leigh Lisker, Jakob L. Mey, Peter Molbæk Hansen, John J. Ohala, Manjari Ohala och Kenneth N. Stevens. C.P.

Erik Hansen, Glæden ved grammatik. Udvalgte artikler og afhandlinger. Red. av Henrik Galberg Jacobsen og Henrik Jørgensen. 325 s., København 2001 (Hans Reitzels Forlag). ISBN 87-412-2533-3. På sin 70-årsdag hyllades Erik Hansen med denna bok där 37 av hans artiklar från 1964 till 1998 har samlats. Flera artiklar har tidigare bara förelagat i svåråtkomliga konfe- rensrapporter och festskrifter, några har bara funnits på tyska och franska, en artikel kommer här för första gången i tryck. Samlingen inleds med en kommentar till satsschemat från 1964 och avslutas med den artikel som gett hela samlingen dess namn. Bland övriga artiklar märks "Sætningsskema og verbalskemaer" från 1970, där förf. visar på några av de problem som dyker upp när satsschemat används som ana-

lysredskap, "Imperativens fundamentfelt" från 1986 och "Begrepet rektion" från 1993. Några av artiklarna speglar festföremålets lyhörddhet för nyheter i danskan: hit hör t.ex. en artikel från 1974, "De nye *der*-konstruktioner. En øjenvidneberetning". Samlingen ger också flera exempel på Erik Hansen som deltagare i språkvårdsdebatten, bl.a. "Den hemmelige præmis. Argumenter og skinargumenter i sprogrigtigheds-spørgsmål" från 1975. För alla med intresse för utforskningen av det danska språket är detta en mycket välkommen volym. C.P.

Lise Horneman Hansen, Jysk -de-bøjning. En undersøgelse af svag præteritumbøjning. With a summary: -de-conjugation in Jutland dialects. An investigation of weak preterite forms. 238 s., Uppsala 2001 (Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet). (Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 54.) ISBN 91-506-1471-1. ISSN 0083-4661. Författaren till denna dialektologiska avhandling om de svaga verbens preteritumböjning i jylländskan är dansk lektor vid Institutionen för nordiska språk i Uppsala, tillika med stark förankring i Institut for dansk dialektforskning i København. Undersökningens huvudsyfte är att ge en samlad beskrivning av ett komplicerat ämne, den s.k. *-de*-böjningen, den i jylländska dialekter bevarade motsvarigheten till den forndanska preteritumböjningens ändelser *-de*, *-the* och *-(d)de*, med variation beroende av verbstammens utljud. I riksdanskt skriftspråk har dessa sammanfallit till *-de*. Det gäller följaktligen inte preteritumformer med slut på *-ede* eller *-te*. I jylländska dialekter manifesteras *-de*-böjningen t.ex. i palataliseringar av slutljudande *l* och *n* till *-j* eller som noll-ändelse. Undersökningen har ett trefaldigt perspektiv: den vill avgränsa böjningens manifestationer i de olika dialekterna, fastslå eventuella samband mellan dessa manifestationer och de forndanska varianterna, och dialektgeografiskt beskriva de bevarade *-de*-ändelsernas förekomst och utbredning. Arbetsmaterialet hämtas ur böjningsläror över jylländska dialekter och uppteckningarna vid Institut for dansk dialektforskning i København och Institut for jysk sprog- og kulturforskning i Aarhus. Det begränsas av praktiska skäl till en databas endast över de svaga verb som inte motsvarar skriftens *-ede* eller *-te*, d.v.s. ca 3600 registrerade förekomster av 382 olika verb, hämtade ur 20 skilda källor. Avhandlingen illustreras med diagram, tabeller och dialektgeografiska utbredningskartor. Det jylländska materialet jämförs med motsvarande i standarddanska, lågtyska (varifrån inlånade svaga verb genomgår samma utveckling som de inhemska danska) och andra angränsande språk. Som orsaker

till särutvecklingarna i jylländska dialekter utpekas fr.a. interna ljudförändringar och i viss mån analogier. I bilagor presenteras dels de 20 källorna och deras geografiska fördelning, dels och framför allt hela undersökningsmaterialet. Avhandlingen utgör en beundransvärd prestation i ett komplicerat ämne.

G.H.

*

Grammatiske studiar i norsk språk, Trondheim (Institutt for nordistikk og litteraturvitskap). (Noregs teknisk-naturvitskaplege universitet.) ISBN/ISSN saknas. Denna serie för utgivning av (syntaktiska) hovedfagsoppgaver i nordiska språk från Noregs teknisk-naturvitskaplege universitet (NTNU) påbörjades 1998 men har inte tidigare uppmärksammats i ANFs litteraturkrönika. Arbetena i serien håller emellertid en såpass hög standard att de väl förtjänar att bli uppmärksammade. Hittills har följande volymer publicerats. Nr 1 (1998): Kristin Melum Eide, *Sompredikativer* (124 s.), Nr 2 (1998): Heidi Brøseth, *Dobbelt objekt og tilgrensende konstruksjoner i moderne norsk* (128 s.), Nr 3 (1998): Elin Bech: *Det-konstruksjoner og løfting med utgangspunkt i psykologiske predikater* (116 s.), Nr 4 (2001): Cecilie Ørjasæter Elvsaa, *Talehandlingers syntaks — en analyse av imperativkonstruksjonen i norsk* (105 s.), samt Nr 5 (2001): Anne-Gro Negård, "En moder hvis hjerte vil briste". En syntaktisk studie av *hv*-relativer og *hv*-ords funksjon (130 s.). C.P.

Bjørn Bandlien, Å finne den rette. Kjærlighet, individ og samfunn i norrøn middelalder. 377 s., Oslo 2001 (Den Norske Historiske Forening). (Den Norske Historiske Forening. Skrifter 5.) ISBN 82-91222-02-9. Monografen bygger på en uppmärksammat hovedoppgave, som 1998 erhöill pris som framstående bidrag till kvinnoforskningen. Den tecknar på ett intressant sätt bilden av den nordiska medeltidsmänniskans "kärleksmentalitet" och förändringen av denna, "spenningen mellom kjærlighet, individets valgmuligheter og samfunnets organisering av samlivet gjennom ekteskapet" (s. 10). Olika teoretiska utgångspunkter redovisas inledningsvis, bl.a. sociologen Norbert Elias men också hans kritiker. Boken är sedan kronologiskt strukturerad. Kap. 2 och 3 behandlar förhållandena före år 1150, innan kyrka och stat blev tunga maktfaktorer. Källmaterialet utgörs av den norröna diktningen, guda-, hjälte- och eddadikter. Under

denna tid kan exempelvis kvinnorna bryta äktenskapet om mannen bryter "den heroiske kodeksen". Kap. 4–7 behandlar övergångsperioden 1150–1230, när bl.a. doktrinen om kvinnans samtycke till äktenskapet introduceras, och nordborna först lär känna den kontinentala, höviska kulturen. Inte minst kapitlet "Kjærlighetens poetiske diskurs" (s. 86 ff.) erbjuder fascinerande analys. Här träder författaren bl.a., när han diskuterar den norröna kärleksdiktningens ålder, in på "et akademisk minefelt". Om den höviska "kulturimporten" handlar kap. 6, "Kjærlighetens nye spillerom" (s. 98 ff.). De nya äktenskapsnormerna beskrivs i kap. 7. I slutkapitlen 8 och 9 analyseras förhållandena under perioden 1230–1350, när kungadömet konsolideras, lagar revideras och den höviska kulturen vinner allt större spridning. Kap. 8 behandlar mer specifikt riddarsagornas syn på kärlekens betydelse för individen, samhället och äktenskapet, men också de nya idealens betydelse för förståelsen av kärlek innanför och utanför äktenskapet i dåtidens Norge. I kap. 9 tas flera teman upp, bl.a. sagorna som källor, statens och kyrkans roll för utvecklingen av medeltidens kärleksmentalitet samt medeltidens mentaliteter i förhållande till senare tiders. I avsnittet kommer författaren in på nattfrieriet. Undersökningens huvudtema är intresseväckande och belyses perspektivrikt. Forskningshistoriken uppges i förhållande till hovedoppgaven vara "kuttet noe" (enligt förordet), vilket beklagas. I slutdiskussionen kunde gärna nattfrieriseden — med vidsträckt spridning inom ett nordligt område — ha analyserats mera djupgående i förhållande till bokens huvudtema. De fornspråkliga citaten hade med fördel kunnat återges både i originalform och i översättning. Men sådana anmärkningar skall inte fördölja att vi här har att göra med en ytterst initierad analys av en äldre tids mentalitet.

L.-E.E.

Jan Ragnar Hagland & Steinar Supphellen (red.), Leiv Eriksson, Helge Ingstad og Vinland. Kjelder og tradisjonar. Innlegg ved eit seminar i regi av Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab 13–14 oktober 2000. 133 s., Oslo 2001 (Tapir. Akademisk Forlag). (Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab. Skrifter 1. 2001.) ISBN 82-519-1649-6. ISSN 0368-6310. År 2000 firades tusenårsjubileet av Leif Erikssons "upptäckt" av Amerika. I anledning av detta samlade Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab ett seminarium med forskare från flera ämnen för att diskutera teman som jubileet aktualiserat. I en avdelning diskuteras de skriftliga källor som finns för teorin om Leif Eriksson och hans upptäcktsfärder. Knut Helles och Vésteinn Ólasons inlägg är värdefulla forskningsöversikter rörande

den historiska sagakritiken och forskningens nuvarande ståndpunkter då det gäller sagatexter som källor. Som sig bör uppmärksammades också Helge Ingstads insatser. Intressantast i den avdelning som handlar om detta tema är enligt min mening diskussionen rörande namnet *Vinland*, med inlägg av Jørn Sandnes och Magnús Stefánsson. Bl.a. diskuteras de bidrag till belysning av *Vinlands*-problemet som Gösta Holm och Erik Lönnroth framlagt. I en sista avdelning redovisar Narve Bjørge och Odd S. Lovoll hur den senare bilden av Leif Eriksson och hans insatser framställts. Lovoll visar bl.a. hur Leif Eriksson blivit en symbol i det norska Nordamerika. Många intressanta perspektiv, inte minst på sagatexter, lämnas i denna lilla volym. L.-E.E.

Tor Erik Jenstad, Ein repetis i obligadur. Folkemusikkterminologi i norske dialekter; med vekt på feletradisjonen. 380 s., Oslo 2001 (Novus Forlag). ISBN 82-7099-327-1. Detta är den omarbetade versionen av författarens 1995 framlagda dr. art.-avhandling. Av förordet framgår att några avsnitt om affektiva benämningar på fiol och dragspel och ett kapitel om benämningar som karakteriserar spel och spelemän här inte medtagits. Det hade kanske inte skadat om dessa avsnitt fått vara med också här, men författaren tänker tydligen återkomma till dessa ord i annat sammanhang med en fördjupad analys. Den analysen välkomnas. Den här framlagda undersökningen av folkmusikterminologin är en bred, ordgeografisk studie med ord-och-sak-perspektiv. Boken innehåller hela 25 språkkartor. I inledningskapitlet ges en bakgrund, där bl.a. olika språkgeografiska spørsmål fokuseras. I kap. 2 redovisas benämningarna på fiolen i de norska dialekterna, olika delar av instrumentet, benämningar på dragspelet m.m. I kap. 3 redovisas så de verb som används för att beteckna att spela ett instrument och att stämma det, och en mängd ord som är förbundna härmed. Det som kallas *slått*, i svenska dialekter *slatt* o.d., behandlas i ett eget kapitel. En del andra folkmusiktermer återfinns i de följande kapitlen, av vilka ett rubricerats "Ymse". I ett summerande kapitel dras trådarna samman: vilka vestlandsord kan man finna, vilka trønderord o.s.v. Mer generella iakttagelser redovisas avslutningsvis beträffande uppbyggnaden av den folkliga terminologi som här fokuserats, liksom beträffande förändringar i terminologin över tid. På en del ställen skulle gärna de ordgeografiska perspektiven ha kunnat vidgas över ett större nordiskt område — att detta är fruktbart visar inte minst distributionen av ordet *slått* (där dock förklaringen till den svenska utbredningen knappast övertygar). Det hade nog inte heller skadat om de principiella

frågorna i avsnittet Sluttvurdering (s. 285 ff.) hade penetrerats mera ingående. Den svenska ordgeografiska forskningen har som bekant över tid avkastat en stor mängd undersökningar, och i jämförelse med den svenska forskningen på området är den norska betydligt mindre omfattande. Med Jenstads stora undersökning läggs ytterligare ett viktigt arbete till tidigare undersökningar som Modéers (1953) om fisketerminologin, Bandles (1967) om husdjursterminologin och Aunes (1976) om slädterminologin. L.-E.E.

Målsamlingar 1855–1861 av Ivar Aasen, red. Jarle Bondevik, Oddvar Nes og Terje Aarset. LX + 222 s., Bergen 2001 (Norsk Bokreidingslag). (Skrifter frå Ivar Aasen-selskapet. Serie A. Tekster nr. 7.) ISBN 82-7834-021-8. Utgivningen av Ivar Aasens efterlämnade manuskript och uppteckningar fortsätter i rask takt. Åren 1855–1861 gjorde Aasen en rad resor och samlade material från olika dialekter, och det som här ges ut är de ordlistor och språkliga kommentarer som blev resultatet av dessa resor. Det rör sig om uppteckningar från Tinn, Nummedal, Sogn, Guldalen, Indherred och Østerdalen, särskilt Trysil, Valdres och Toten, Stavangers och Mandals Amt, Nordfjord, Nedenæs och Nordland. Resorna beskrivs närmare i Oddvar Nes fylliga inledning, som också innehåller tio kartor. Volymen avslutas med enstaka rättelser till tidigare volymer i serien.

C.P.

*

Erikoiskielet ja käännösteoria. VAKKI-symposiumi XXI. Vaasa 10.–11.2.2001. Fackspråk och översättningsteori. VAKKI-symposium XXI. Vasa 10.–11.2.2001. LSP and Theory of Translation. 21st VAKKI Symposium. Vaasa 10.–11.2.2001. 324 s., Vasa 2001. (Vaasan yliopiston käännösteorian ja ammattikielten tutkijaryhmän julkaisut. N:o 28. Publikationer av Forskargruppen för översättningsteori och fackspråk vid Vasa universitet. Nr 28. Publications of the Research Group for LSP and Theory of Translation at the University of Vaasa. No. 28.) Editor Outi Järvi. ISBN 951-683-951-7. ISSN 1235-5992. I februari 2001 anordnades vid Vasa universitet VAKKI:s årliga symposium. Huvudtemat var "Förståelse och förståelighet". Pirkko Nuolijärvi och Cathrine Fabricius-Hansen höll var sitt plenarföredrag, och utöver deras bidrag finns i volymen ytterligare 26 inlägg på

olika språk. Sirpa Koiranen presenterar en närläsning av tre företags webbplatser, och Merja Koskela och Nina Pilke studerar användningen av exempel i finsk- och svenskspråkiga populärvetenskapliga texter inom tre vetenskapsfält. Inom ramen för forskningsprojektet ORDAT redovisas förekomsten av lånord i svensk juridisk terminologi 1800–2000 av Hans Landqvist. Det är uppenbart att den juridiska terminologin främst präglas av inhemsk termutveckling. Kristina Nikula analyserar tre texter om EU från Utrikesministeriet. Texterna är ur läsarnas synvinkel i flera avseenden svårtillgängliga, "text som i sin nuvarande form effektivt kan ta död på allt intresse för EU" (s. 208). Niina Nissilä granskar användningen av termen *omsättningstillgångar* i sverigesvenska och finlandssvenska årsredovisningar. Marianne Nordman skriver om rubriker i två svenskspråkiga tidskrifter, och Ellen Sieviläinen om språket i polisens förundersökningsprotokoll. Litet vid sidan av dessa teman ligger Sigurdur Jónssons beskrivning av en polemik om det isländska sjömannspråket sett ur språkvårdsperspektiv. Bidragen i volymen relaterar sig mer eller mindre tydligt till symposiets huvudtema, och på vanligt vis växlar ambitionsnivån rätt mycket mellan bidragen. Som ett stort plus noteras att symposievolymen levererades mycket snabbt efter sammankomsten.

L.E.E.

Nils Granberg, The Dynamics of Second Language Learning. A longitudinal and qualitative study of an adult's learning of Swedish. 288 s., Umeå 2001 (Department of Contemporary Literature and Scandinavian Languages, Umeå University). (Nordsvenska 12.) ISBN 91-88466-42-6. ISSN 0282-7182. Även om det i många avseenden är möjligt att finna generella utvecklingstendenser hos vuxna andraspråksinlärare är det klart att också individuella skillnader som motivation, personlighet, livssituation, tidigare erfarenhet av inlärning, andra främmande språk och individuella inlärningsstrategier spelar en viktig roll för resultatet. Den här avhandlingen tar den individuella inläraren som utgångspunkt, och syftet är att studera en vuxen andraspråksinlärare från såväl ett helhetsperspektiv som från ett longitudinellt perspektiv för att kunna urskilja så många individrelaterade faktorer som möjligt. I centrum för undersökningen står en 19 år gammal grekisk kvinnlig invandrare, som följs under en 10 månaders intensivkurs i svenska. Angreppssättet är kvalitativt och kombinerar Grounded Theory med en allmänhermeneutisk metod. Avhandlingen består av tre delar. Den första delen innehåller forskningsöversikt, metoddiskussion samt en presentation av underlaget till studien. Själva

undersökningen presenteras i del två, där förf. med stöd av bl.a. intervjuer och analyser av språkliga data försöker ge en helhetsbild av den undersökta individen. I den tredje delen diskuteras slutsatser om individen samt individuella aspekter på andraspråksinläringen. Resultaten antyder att olika inlärare har olika sätt att lyckas med sin språkinläring. I ett avslutande kapitel ges förslag till fortsatt forskning inom området. Boken avslutas med en sammanfattning på svenska, ett appendix som förutom tabeller presenterar Rebecca Oxfords system för språkinlärningsstrategier, samt en litteraturförteckning. C.P.

Grannspråksförståelse i Öresundsregionen år 2000. Katarina Lundin & Robert Zola Christensen, Gymnasisters läsförståelse. 124 s. Nils Jörgensen & Eva Kärrlander, Gymnasisters hörförståelse. 116 s. Lund 2001 (Institutionen för nordiska språk, Lunds universitet). (Nordlund. Småskrifter från Institutionen för nordiska språk i Lund 22:1-2.) ISSN 0281-5427. Som en följd av Øresundsbron (!) tillkomst år 2000 initierades bl.a. en rad forskningsprojekt i skilda ämnen, inriktade på verkan av den förväntade interaktionen mellan danskt och svenskt på kortare eller längre sikt. De två rapporterna om grannspråksförståelse, som är led i ett större projekt "Bron och språket", utgör ett avstamp inför en t.ex. vart femte år återkommande jämförelse. Rapporterna är i allt väsentligt parallellt planerade, uppställda och redovisade. Läsförståelsedelen gör ett onödigt övertramp i avsnittet "Språket i Öresundsregionen då och nu", där det bl.a. påstås att "de dansktalande effektivt blev förföljda och fördrivna" i Skåne efter 1658. Skåningen talade inte "danska" vid den tiden. Avsnittet blandar anakronistiskt folkflertalets dialekt med fåtalets framväxande skrivna och talade nationalspråk. De båda rapporterna redovisar kvantitativt och analyserande resultaten av tester med gymnasister vid valda danska och svenska skolor i tre städer per land. I läsförståelsedelen föreläggs informanterna en tidningsnotis. Testresultatet speglar ordförståelse relaterad till land, stad och språk i hemmet. I hörförståelsedelen provas förståelsen dels av samtalsinslag ur tv-programmet Jeopardy, dels av en fingerad nyhetsutsändning i radio. Svaren relateras till informanternas bostadsort, kontakter med grannlandet och vilken undervisning de fått i grannspråket. I båda rapporterna diskuteras också informanternas attityder till grannspråken liksom skilda sociolingvistiska aspekter. I bilagor åtgäres de använda frågeformulären. G.H.

Gäller stam, suffix och ord. Festskrift till Martin Gellerstam den 15 oktober 2001. Sammanställd av Sture Allén, Sture Berg, Sven-Göran Malmgren, Kerstin Norén och Bo Ralph. 462 s., Göteborg 2001 (Styrelsen för Meijerbergs institut vid Göteborgs universitet). (Meijerbergs arkiv för svensk ordforskning 29.) ISBN 91-631-1542-5. ISSN 0348-7741. På 65-årsdagen hyllades Martin Gellerstam med en festskrift om inte mindre än 36 bidrag, som speglar hans mångsidiga språkvetenskapliga intressen. Många bidrag handlar om ordböcker och ordboksarbete, t.ex. Ruth Vatvedt Fjelds om norska inlärningsordböcker, samt Dag Gundersens och Bo Ralphs artiklar. Ett par bidrag berör Svensk morfologisk databas, så Sture Berg och Yvonne Cederholms om framväxten av databasen och Sofie Johansson Kokkinakis' om disambiguering av homografa ord med hjälp av den aktuella databasen. Gradböjningen *få, färre, först* behandlas av Sture Allén, och personbeskrivningar i en korpus av Ulla Clausén. Frågan "Hur vet vi vad *mening* betyder?" diskuteras på ett intressant sätt av Staffan Hellberg. Lars-Gunnar Andersson skriver om det han kallar *konjunktionella substantiv*, Benjamin Lyngfelt om subjeksregeln i svensk grammatiktradition och Göran Kjellmer om numerus efter räkneord (två och en halv månad eller månader?). Några språkhistoriska och onomastiska bidrag finns också: Karl G. Johansson skriver om lemmatisering och morfosyntaktisk analys av medeltida nordisk manuskripttext, Gun Widmark om "Swenska sprätthöken" som stilkälla, Hugo Karlsson om betydelsen av ordet *land* i svenska ortnamn (och dialekter), Sölve Ohlander om namn på svenska rockgrupper (och namnens grammatiska struktur) samt Ann-Christin Mattisson om hundrasnamn. Några intressanta, personligt hållna porträtt av ett antal danska språkmän — bl.a. Johannes Brøndum-Nielsen, Poul Andersen och Paul Diderichsen — presenteras av Sven Benson. Detta urval av cirka halvparten artiklar i festskriften räcker väl för att illustrera dess bredd i ämnesval och perspektiv.

L.-E.E.

Karin Hallén, Franskt i svensk tappning. Studier över franska lånord i svenska dialekter. Avec un résumé en français. 22 s., Uppsala 2001 (Språk- och folkminnesinstitutet). (Skrifter utgivna av Språk- och folkminnesinstitutet. Dialektavdelningen A: 28.) ISBN 91-7229-013-7. ISSN 1650-5719. Författaren är forskningsarkivarie vid Språk- och folkminnesinstitutets dialektavdelning i Uppsala och ordboksredaktör vid projektet Ordbok över Sveriges dialekter (OSD), dialekternas motsvarighet till riksspråkets Svenska Akademiens ordbok (SAOB). I avhandlingens nio påfallande

läsarvänliga delstudier, sju tidigare publicerade och en under tryckning, belyses de franska lånordens ålder, förekomst och utbredning i svenska dialekter, hur de har ändrat former och betydelser, hur och när de har funnit vägen in i dialekterna — som direktlån eller förmedlade genom t.ex. danska och tyska av hantverkare, konstnärer, köpmän och militär, via hovet, högrestånds- och herrgårdskulturen etc. Den utförligaste delstudien presenterar de ca 2 % franska lånord som vaskats fram ur de ca 6 000 dialektorden på *b-* i OSD:s samlingar. Ordens dialektgeografi, etymologi, form- och betydelsevarianter redovisas, i jämförelse med SAOB:s riksspråksmaterial och med internordiska utblickar. De övriga studierna belyser valda lånordskategorier ur olika aspekter, bl.a. illustrerade med utbredningskartor över ordformer och betydelsevarianter. Boken bjuder allmänbildande, kulturhistoriskt intressant läsning, av glädje inte bara för språkvetare av facket. G.H.

†Åke Hansson, *Ett Österlenmål. Ordbok över dialekten i Östra Ingelstads socken, Ingelstads härad*. 131 s., Lund 2001 (Språk- och folkminnesinstitutet). (Skrifter utgivna av Språk- och folkminnesinstitutet. Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund 10.) ISBN 91-7229-016-1. ISSN 1404-4676. Ordboken bygger på de samlingar från Östra Ingelstads socken som finns vid Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund, drygt 5 000 blad i sedesformat. Ungefär hälften av dem utgörs av Åke Hanssons egna samlingar, tillkomna mellan 1966 och 1971. Resten är äldre uppteckningar av t.ex. Hugo Areskoug. Efter en kortfattad men instruktiv inledning, där vi får veta en del om dialektgränserna i Skåne och dragen i den sydöstskånska dialekten som författaren så väl känner, följer ordboksdelen (s. 15–106). Det är inte någon stor ordbok, betydelseangivelser t.ex. är i allmänhet mycket korta och språkexemplen få. Man noterar därtill att ordboken är restriktiv med sammansättningar. Kanske hade man kunnat vara lite mer generös med hänvisningar mellan ord; i ett fall som *granepigg* (s. 38) 'granbarr' kunde gärna explicit hänvisning ha gjorts till *pigg* (s. 69), och vice versa. Den avslutande "systematiska ordförteckningen" redovisar förbindelser av vokal + konsonant i betonade stavelser. I denna kan dialektens fonotax närmare studeras, vilket avsevärt förhöjer utgåvans värde. L.-E.E.

Helsingborgs Län. Räkenskaper 1582/1583. Jordebok 1583/1584. Extraskattemantalslängd 1584. Utgivna och kommenterade av Ola Svensson. 558 s., Lund 2001 (Vetenskaps societeten i Lund). (Skånsk senmedeltid och

renässans 18.) (*Landsarkivets i Lund skriftserie 10.*) (*Norra Skånes medeltid 3.*) ISBN 91-973773-6-8. Utgåvan omfattar tre källskrifter från 1580-talet, som härmed tillgängliggörs för forskning och allmänhet. Helsingborgs län täckte Bjäre, Luggude, Norra och Södra Åsbo samt Göinge härader, d.v.s. den norra tredjedelen av Skåne. Räkenskaperna speglar överraskande mångsidigt renässansmänniskans liv i Skåne, medan jordboken redovisar länets kronobrukare, arrendatorer, hantverkare m.fl. och självägande bönder. Extraskattemantalslängden förtecknar alla skattepliktiga hushåll i länet, exklusive det utsockne frälset. I appendix återges sammanfattade bilagor till mantalslängden, och i kommentaren beskrivs utgivning och språk, handskrifter och källäge, ord och begrepp. Källförteckning och ortnamnsregister ger vidare utblickar och nödvändiga ingångar i det brokiga materialet. Inte minst för ortnamns- och personnamnsforskningen är det systematiskt redovisade namnstoffet av stort intresse.

GH

Håkan Landqvist, Råd och ruelle. Moral och samtalsstrategier i Giftinformationscentralens telefonrådgivning. 232 s., Uppsala 2001 (Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet). (Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 55.) ISBN 91-506-1486-x. ISSN 0083-4661. Huvudsyftet för det projekt som den här avhandlingen har tillkommit inom är att belysa kommunikationen mellan en professionell expert (informatören vid giftinformationscentralen) och en rådsökande lekman inom ramen för en socialkonstruktivistisk teori och med samtalsanalytiska metoder. Förf. menar att mycket av samtalsdeltagares agerande i samband med känsliga ämnen kan ses som ansträngningar att bevara det sociala ansiktet, och undersökningen av ansiktshot och ansiktsbevarande i Giftinformationscentralens telefonrådgivning står därför i centrum för hans intresse. Efter att i de inledande kapitlen diskuterat sina metoder och teoretiska utgångspunkter (samtalsanalys, socialkonstruktivism och teorin om socialt ansikte), ger förf. en översikt över den samtalsanalytiska forskning som är relevant för den här undersökningen och presenterar material och insamlingsförfarande. De centrala resultatredovisande kapitlen behandlar olika typer av ansiktshot, av vilka två görs till föremål för mer detaljerade studier. Avhandlingen avslutas med en sammanfattning och en avslutande diskussion, en sammanfattning på engelska, en litteraturförteckning och ett antal tabeller.

C.P.

Inledning till grammatiken av Ulf Teleman, Staffan Hellberg, Erik Andersson. 86 s., Stockholm 2001 (Svenska Akademien. Distr.: Norstedts ordbok). Den lilla behändiga boken är en anspråkslös, resonerande och förklarande "mjukstart" både för den som söker en introduktion till kunskap om grammatik i allmänhet och för den som ger sig i kast med samma författartrios fyrbandsverk Svenska Akademiens grammatik (SAG), som utkom 1999. Den är i praktiken en summering av inledningen till SAG, den ger litteraturtips till de olika avsnitten och avslutas med ett litet grammatiskt termlexikon i urval och en kort allmän litteraturförteckning. Texten svarar inledningsvis på frågan "Vad är grammatik?", pekar på nyttan av grammatisk kunskap och beskriver det svenska språket och olika slags svenska. Kärnavsnitten rör grammatiken som del av språket och språkbeskrivningen, grammatisk forskning och metodik, inspirationskällorna bakom bl.a. tillkomsten av SAG, och grammatikens grundbegrepp och byggstenar. Ett av syftena bakom detta lättillgängliga referensverk kommer säkerligen att uppnås, förutsatt att boken når spridning i självstudier, skola och undervisning, nämligen att locka till strövtåg in i SAG. G.H.

Inger Larsson, Svenska medeltidsbrev. Om framväxten av ett offentligt skriftbruk inom administration, förvaltning och rättsutövning. 272 s., Stockholm 2001 (Sällskapet Runica et Mediævalia). (Sällskapet Runica et Mediævalia. Scripta minora 5.) ISSN 1103-7989. ISBN 91-88568-105. Boken utgör ett led i forskningsprogrammet Nordisk medeltidsliteracy i ett digrafiskt och diglossiskt perspektiv. Genom studiet av de medeltida diplomerna (brevens) speglar den framväxten av skriftbruk och skriftförtrogenhet i interaktion mellan run- och latinskrift, latin och folkspråk, först i den kyrkliga men strax också i den världsliga administrationens tjänst. Huvudsyftet är att kartlägga hur, var, av vem och för vilka ändamål skriftbruket introducerades över tid, officiellt och privat, med de viktigaste aktörerna och skriftmiljöerna i fokus. Texten illustreras med foton och avbildningar av diplom och sigill, i färg och svartvitt. Den kungliga centralmakten representeras av Knut Eriksson (1167–95/96), Magnus Birgersson (Ladulås; 1275–90) och unionskonungen Magnus Eriksson (*1316–†1374), den regionala förvaltningen av Nils i Stång, kungens stadsfogde i Linköping vid 1300-talets mitt, och lagmännen av riddaren och riksrådet Lars Ulfsson i Södermanland (med ämbetstid 1319–50) och riddaren och riksrådet (drotsen) Knut Jonsson i Östergötland (ämbetstid 1310–16, 1330–45), de privata intressena av manliga och

kvinnliga brevutfärdare i de kungliga familjernas, lagmännens och häradshövdingarnas kretsar. Undersökningen redovisar vittnesroller och sigillbruk, brevtyper och beteckningar, kvardröjande spår av muntlighet och ökande skriftlig standardisering. Boken avslutas med vederbörliga käll- och litteraturförkortningar och med en engelsk sammanfattning.

G.H.

Maja Lindfors Viklund, Exotismer, romanticismer och vanliga överdrifter. Mönster och metaforer i svensk drogslang. 345 s., Göteborg 2001 (Meijerbergs arkiv för svensk ordforskning). (Meijerbergs arkiv för svensk ordforskning 28.) ISBN 91-628-4825-9. ISSN 0348-7741. Denna analys av slanguttryck för grupperna *heroin, amfetamin, kokain, hallucinogener (LSD, PCP och ecstasy)* samt *cannabis* bygger på ett material av totalt 391 ord och uttryck, hämtade ur skriftliga källor; materialet presenteras i sin helhet i appendix. Tanken bakom indelningsgrunden är att slanguttrycken ofta skiljer sig åt, beroende på med vilken drog de förknippas. Så visar det sig t.ex. att ljudsymboliska uttryck är kännetecknande för vokabulären för *cannabis* och *kokain*, men inte för de övriga grupperna, medan inflytande från rommani och månsing främst förekommer vid ord för *amfetamin* och *cannabis*. I anslutning till den kognitiva semantiken undersöker förf. bruket av metaforer i drogslangen. Förf. diskuterar också stil, differentiering och symboler i drogslangen, och tar i sin sammanfattning upp drogslangen som fack- och gruppspråk och drogslangens kategoriserande funktion. Boken avslutas med en engelsk sammanfattning och en litteraturförteckning.

C.P.

Mats Malm, Textens auktoritet. De första svenska romanernas villkor. 320 s., Stockholm/Stehag 2001 (Brutus Östlings Bokförlag Symposion). ISBN 91-7139-508-3. Boken öppnar dörren till en för de flesta läsare främmande textvärld — svenska 1700-talsromaner som Fonton Freemassons *Äfwentyr* (1741), Adalriks och Giöthildas *Äfwentyr* (1742–44) och Thecla, eller den bepröfwade trones dygd (1749–58). Dessa svenska romaner måste, i jämförelse med samtida romaner som Richardsons *Pamela*, betraktas som påfallande ålderdomliga. I *Pamela* får den borgerliga romanens realism ju ett betydelsefullt uttryck, men det dröjer en bit in på 1800-talet innan vi får svenska motsvarigheter till sådan realistisk romankonst. Inledningsvis (kap. 2) redovisas den teoretiska diskussionen rörande litterära tekniker och auktoriseringsprinciper — här behandlas bl.a. för-

hållandet mellan fiktion och framställning. I det följande kapitlet redovisas den retoriska diskussionen av hur auktoritet upprättas åt fiktionen. Sedan bilden av litteraturklimatet i svenskt 1700-tal tecknats i kap. 4 — här skriver författaren kunnigt om bl.a. tidens bokmarknad, censur och språksyn —, behandlas i kap. 5–12 de åtta utvalda romanerna och romanfragmenten (tillkomna mellan 1741 och 1765) utifrån det anlagda perspektivet. Författaren söker i de enskilda analyserna klarlägga var de olika texterna hämtar sin auktoritet. I Fonton Freemassons *Åfventyr* t.ex. ”hämtar texten auktoritet från den moraliska tidskriften och den satiriska romanens sedeförsvarande hållning”, medan andra auktoriseringsprinciper gör sig gällande i andra texter. Malms framställning belyser på ett intressant sätt den dåtida romanproduktionens villkor, och ger en bild av realismens förhistoria i Sverige. L.-E.E.

Meddelanden från Institutionen för Svenska Språket (MISS), Göteborg 2001 (Göteborgs universitet). ISSN 1102-4518. MISS är en oregelbundet utkommande serie som i enkel form möjliggör spridning av skrifter producerade vid Institutionen för svenska språket vid Göteborgs universitet. Under året har fem häften utkommit: nr 34: Jenny Nilsson, *Det talade språkets konjunktioner* (57 s.), nr 35: Erik Magnusson, *Den frågeformade konditionalsatsen i 1734 års lag* (28 s.), nr 36: Benjamin Lyngfelt, *Bisats eller satsförkortning?* (24 s.), nr 37: Marek Meristo, *Bynamnen i förra svenskbebyggelsen på norra Dagö* (40 s.), nr 38: Björn Knutsson, *”Njord var en gud som har makt över hav och skepp”*. En undersökning av grammatiska normbrott i gymnasisters specialarbeten. C.P.

Björn Melander och Björn Olsson (red.), Verklighetens texter. Sjutton fallstudier. 576 s., Lund 2001 (*Studentlitteratur*). ISBN 91-44-01753-7. Inom det av Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond stödda projektet *Svensk sakprosa 1750–2000* har ett stort antal rapporter — enligt volymens förord hela 31 — utgivits. Härigenom har vår kunskap om den svenska sakprosan och dess utveckling avsevärt ökat. Punktredslag har i projektet gjorts i ett mycket rikt, företrädesvis skriftligt material. I syfte att sammanfatta projektet har ett par resumerande volymer utgivits. En sådan är *Verklighetens texter*, som har till uppgift att redovisa de empiriska undersökningarna. De 17 artiklarna ger oss kunskap om många olika typer av sakprosa. Fyra av bidragen berör skola och utbildning: Luis Ajagán-Lester behandlar temat afrikaner i svenska skoltexter mellan

1768 och 1920, och Björn Melander Läsobok för folkskolan, med underrubriken "en omstridd bok". Här finns vidare artiklar av Ulla Ekvall och Staffan Selander. Tre av uppsatserna hör samman med folkbildningen. Den första, författad av Karin Nordberg och Björn Olsson, behandlar det talade ordets sakprosa utifrån tre institutioner där det muntliga anföran- det varit betydelsefullt: Vetenskapsakademien, folkbildningsrörelsen och radion. Björn Melander behandlar den allmännyttiga uppsats som under 250 år funnits i Vetenskapsakademiens lilla almanacka. I den tredje artikeln i denna avdelning penetrerar Olle Josephson ett antal av Studentföreningen Verdandis småskrifter. Hemmet och kroppen är överrubriken i en avdelning med fyra bidrag, nämligen av Karin Mårdsjö och Staffan Selander (om folkhälsobroschyrer, folkhälsoartiklar o.dyl.), Karin Mårdsjö (kokböcker), Birgitta Sandström (sexualupplysning) och Gunilla Byrman (preventivmedelsrådgivning). Under rubriken Offent- ligheten samlas fyra artiklar, Anna Gustafssons om 1700-talspamfletter, Jan Svenssons om "fattigvårdsfrågan som diskursordning" samt Gunilla Byrmans och Henrik Rahms tidningsundersökningar. I en sista avdelning behandlar Olle Josephson under rubriken "Honungsdroppen, neger- slaven och en läsande svensk" den religiösa traktaten och Bo-A. Wendt huvuddragen i soldathandböckernas textutveckling. De många bidragen ger spännande perspektiv på den svenska sakprosans utveckling under de senaste århundradena. Boken är resultatet av ett framgångsrikt pro- jekt, där olika ämnen samsats och på ett fruktbart sätt samarbetat. Här och var saknar man dock vid läsningen en närmare analys av det illustra- tionsmaterial som finns i de aktuella texterna — här finns nog uppslag för åtskilliga kompletterande undersökningar i en framtid. Därvid kommer denna sammanfattningsvolym, liksom de andra syntesvolymerna från projektet, att — som de pionjärarbeten de är — vara naturliga utgångs- punkter.

L.-E.E.

Natur och Kulturs Svenska Ordbok. Författare: Per Olof Köhler och Ulla Messelius. Författare och huvudredaktör: Birgitta Hene. XII + 1226 s., Stockholm 2001 (Bokförlaget Natur och Kultur). ISBN 91-27-57062-2 (stan- dardutgåva), ISBN 91-27-57090-8 (utgåva med skinnrygg). Ordbokens ambition är att presentera det svenska ordförrådet så lättillgängligt som möjligt. Orddefinitionerna är därför utformade påtagligt vardagsnära. Totalt definieras cirka 23500 ord, vartill kommer 9000 idiom och ut- tryck. Sammanlagt redovisas över 31 000 språkexempel. Bokens värde förhöjs betydligt genom de över femhundra tecknade illustrationer som

infogats för att förtydliga betydelsedefinitionerna. Efter huvudredaktörens inledning följer en värdefull sammanställning av "ordgrupper", där exempelvis modala hjälpverb, ord för känslor, olika frågeord, släktskapstermer m.m. presenteras i tabeller eller instruktiva "diagram". De svenska landskapen och världens länder förtecknas också, och de till dessa ortnamn hörande inbyggarbeteckningarna och adjektiven. Vi får även i inledningsdelen hjälp med stavningen av *j-*, *sj-* och *tj-*ljud. Den därpå följande ordboksdelen omfattar hela 1 226 sidor. För att illustrera ordbokens sätt att definiera återges här två ordförklaringar: *aha* "ett ord som används när man plötsligt förstår något som man inte förstod tidigare"; *det är jämnt!* "(när man betalar en jämn summa fast det kostar lite mindre) du behöver inte ge tillbaka några pengar!". Huvudredaktören Birgitta Henes arbete med denna stora ordbok har, inte förvånande, uppmärksammats. Så erhöll hon våren 2002 priset ur "Erik Wellanders fond" från Svenska språknämnden, bl.a. för detta ordboksarbete. I pris-motiveringen heter det: "Med sina genomarbetade och delvis nyskapande artiklar och ordförklaringar lyckas ordboken utomordentligt väl med att vända sig till alla som lär sig svenska, även dem som har annat modersmål". Krönikören instämmer gärna i detta omdöme. L.-E.E.

Catharina Nyström, Hur hänger det ihop? En bok om textbindning. 202 s., Uppsala 2001 (Hallgren & Fallgren). (Ord och stil 32.) ISBN 91-7382-769-x. ISSN 0347-5379. Textbindning, d.v.s. de mekanismer i språket som gör att ord och meningar bildar sammanhängande texter, är temat för denna bok. Huvuddelen av innehållet behandlar textens kohesion, uttryckt i termer av referensbindning, satskonnektion och tematik, men genom att referensbindningens semantiska sida berörs kommer förf. också in på texters koherens. Tyngdpunkten i boken ligger på en beskrivning av de olika textbindningsmekanismerna och på en presentation av analysmodeller för att studera dessa mekanismer. Syftet med boken är dels att ge fördjupade kunskaper om textbindning, dels att förse läsaren med verktyg att studera textbindningsmekanismerna i autentiska texter. Boken bör fungera väl både som lärobok i kurser i skriftlig framställning och som underlag för textlingvistisk forskning. Bilagorna i bokens slut ger exempel på konkreta textbindningsanalyser. C.P.

Ingrid Sahlin, Tal och undertexter i textade svenska TV-program. Problem-inventering och förslag till en analysmodell. 773 s., Göteborg 2001. (Acta

Universitatis Gothoburgensis. Nordistica Gothoburgensia 23.) ISBN 91-7346-417-1. ISSN 0078-1134. Boken är enligt förordet resultatet av ett osedvanligt långt utdraget avhandlingsarbete. Den är också mycket omfattningsrik, hela 773 sidor! Det som undersöks är de på svenska avfattade undertexter som i SVT 1 och SVT 2 återger svenskt tal. Huvudsyftena är enligt inledningskapitlet att utreda förutsättningarna som råder för den enspråkiga undertextningen och att relatera denna analys till olika lingvistiska teorier, samt att "konstruera en modell för språkligt inriktade jämförelser av tal och undertexter" (s. 8). Ett ytterligare "syfte" sägs vara att visa på vilket sätt undertextningen kan vara ett studieobjekt som är intressant för språkvetare. I kap. 2 följer en bred forskningsöversikt, som berör ett flertal lingvistiska områden. Särskilt fokuserad är denna översikt inte. Kap. 3 belyser den enspråkiga textningen ur ett översättningsteoretiskt perspektiv, kap. 4. redogör för målsättningen med och målgruppen för denna enspråkiga textning. Kap. 5 ägnas kommunikationssituationen i TV och kap. 6 språket i TV, och det korta kap. 7 är en välkommen översikt över det Sahlin kallar "textningspotentialen", vilken även redovisas som fig. 4 (s. 227). I kap. 8–16 söker författaren bl.a. utarbeta en modell för språklig jämförelse av tal och undertexter. Kap. 8 beskriver några av de existerande modellerna för analys av översättning och översättningstextning. De följande kapitlen presenterar den framtagna "operationsmodellen" för analys av "uttrycksmässiga avvikelser mellan tal och undertexter". Kapitelrubrikerna röjer olika kategorier: strykningar, tillägg, utbyten, omstruktureringar och det som kallas "komplexa operationer". Exemplifieringen är här bred. I kap. 15 tillämpar författaren sin analysmodell på ett antal textutdrag. I kap. 16 redovisas innehållsrelaterade analyser. Efter ett relativt kort slutord följer en 40-sidig Summary. Avhandlingen anlägger en lång rad perspektiv på de aktuella undertexterna. Författaren redovisar generöst sina resonemang ur en flödande källa av empiri. Särskilt instruktivt blir det när hon i de sista kapitlen på detaljnivå visar undertextningens komplexitet. I dessa konkreta analyser och i hennes ambition att skapa en modell ligger, som jag ser det, betydande förtjänster. En bättre fokusering hade kunnat nedbringa avhandlingens omfång väsentligt, och framför allt ännu effektivare förmedlat resultaten av forskningsinsatsen. L.-E.E.

Strandsatta. Kvinnoöden från Finska viken till Ishavet. Text: Carina Wolff-Brandt. Illustrationer: Sinikka Siekkeli. 182 s., Helsingfors 2001 (Förlaget Vingpennan). ISBN 951-98787-2-6. Denna vackra bok är resultatet av

flerårigt arbete, där författaren Carina Wolff-Brandt och illustratören Sinikka Siekkeli rest längs kusterna i Finland, Sverige, Estland och Norge och intervjuat gamla skärgårdskvinnor. Boken innehåller elva kvinnoporträtt. De kvinnor vi möter har levt långa och strävsamma liv, och många av berättelserna kretsar kring fattigdom, havsstormar, tragedier och vedermödor av olika slag. Men här finns också en hel del vardagsberättande. Ett porträtt man lätt fastnar för är det av bondhustrun och vissångerskan Maria Murman, Söderby på Ormsö i Estland, men det finns naturligtvis även andra, både mycket gripande och dramatiskt tecknade kvinnoporträtt i boken. Dess värde förhöjs av de fina tuschteckningarna och akvarellerna samt av fotografierna. I en bilaga finns en receptsamling samt huskurer och "kärigråd". För den etnologiskt intresserade finns åtskilligt att hämta, och även den som är intresserad av det folkliga berättandet kan här finna värdefulla passager. L.-E.E.

Jan Svanlund, Metaforen som konvention. Graden av bildlighet i svenskans vikt- och tyngdmetaforer. [4] + 357 + [35] s., Stockholm 2001 (Almqvist & Wiksell International). (Acta Universitatis Stockholmiensis. Stockholm Studies in Scandinavian Philology. New Series 23.) ISBN 91-22-01917-0. ISSN 0562-1097. Denna prisbelönta avhandling behandlar metaforenas konventionalitet, varvid särskilt metaforenas grad av bildlighet studeras. Härmed menas — grovt taget — "hur mycket av den ursprungliga konkreta betydelsen som aktiveras när vi använder konventionella metaforer" (s. 9). Inledningsvis presenteras avhandlingens syfte och "problematiska nyckelbegrepp" samt i det omfattande kap. 2 författarens teoretiska utgångspunkter. Här beskriver Svanlund den s.k. domänmappningsteorin, men kapitlet handlar bl.a. också om egenskaper hos de konventionaliserade och bleka metaforerna. I det innehållsrika teorikapitlet behandlas dessutom metaforenas lexikalisering ur olika perspektiv. Rustad med teori är man i kap. 3 redo att läsa om det material och de metoder som används — det är ett enormt material, närmare 20 miljoner löpord ur bl.a. Press 65, Press 76 och riksdagens snabbprotokoll 1978–79, som penetrerats. I kapitlet redovisas även kollokationsanalyserna närmare. Avhandlingen fokuseras på en analys av den metaforiska användningen av substantiven *vikt* och *tyngd* (kap. 4), verbet *väga* (kap. 5), adjektiven *tung*, *lätt* och *svår* (kap. 6) samt verben *lätta* och *tynga* (kap. 7). I kap. 8 analyseras "vikt- och tyngdordens" koppling till förflyttning. I kap. 9 avslutas avhandlingens empiriska del med en analys av orden *balans*, *balansera* och *balanserad*. En sammanfattande analys i

kap. 10 avrundar monografin. Det kan här inte bli fråga om att närmare redovisa avhandlingens många resultat — därtill är den alldeles för rik. Låt mig bara nämna att ord som rör vägning, alltså *väga* och *vikt*, synes uppvisa svagare bildlighet än sådana ord som *tyngd*, *tynga* och *tung*. Metaforen som konvention är en väl genomarbetad avhandling som, såväl vad gäller teori och metod som resultat, är högst intresseväckande. Den är inte alltid lättläst, ty den är mycket informationsspäckad på vissa ställen, men den är välskriven och välstrukturerad. Sammanfattningsvis utgör den ett tungt vägande (!) bidrag till forskningen rörande metaforer.

L.-E.E.

Sveriges medeltida ballader. Band 5:1. Kämpvisor (Nr 197–219). Skämtvisor I (Nr 220–233). 8 + 372 s. Band 5:2. Skämtvisor II (Nr 234–263). 8 + 375 s. Melodiedering: Margareta Jersild. Textedering: Sven-Bertil Jansson. Stockholm 2001 (Almqvist & Wiksell International). (Sveriges medeltida ballader utgivna av Svenskt visarkiv 5:1–2.) ISBN 91-22-01922-7. ISBN 91-22-01923-5. Balladen tillhör som bekant en samnordisk och i stor utsträckning även sameuropeisk genre. Även om de rent medeltida belägen är få och många enskilda visor är av nyare datum, är genren säkerligen medeltida. Kanske hade balladen då en så självklar och prestigelös underhållningskaraktär att det mestadels inte ansågs nödvändigt att fästa texterna på pergament eller papper. Men när genren väl började bli intressant just p. g. a. sin traditionella karaktär, kom ballader att nedtecknas i adliga kretsar där skrivkunnigheten hade blivit ett måste. Där tillkom de första visböckerna på 1500- och 1600-talen. Den stora korpusen härrör emellertid från uppteckningar under senare tid, främst från 1800-talet och framåt, samt från skillingtryck, nutida bandinspelningar o. d. Så är den svenska balladutgåvan, som den sista i Norden, nu slutförd. Hela det svenskspråkiga balladmaterialet är utgivet, inklusive det finlandssvenska (som till stora delar gavs ut redan 1934). Och här möter vi i det första bandet (1983, nr 1–36) naturmytiska visor som Harpans kraft och Jungfrun i hindhamn. Det är också i detta band som bakgrunden till utgåvan, utgivningsplanen, de allmänna ederingsprinciperna och begränsningarna på materialet presenteras. Många visor har ett otal varianter, max 25 har medtagits och dessa presenteras i strikt kronologisk ordning, men också så att kronologisk och geografisk spridning samt formella varianter blir belysta. Texterna liksom melodierna återges diplomatariskt. Varje balladartikel inleds med en hänvisning till TSB (*The Types of the Scandinavian Medieval Ballad*, 1978). Före varje vari-

ant presenteras proveniensuppgifter o.d och efter texten följer eventuella anmärkningar till text och melodi. Band 2 (1986) omfattar legendvisorna (nr 37–54) och de historiska visorna (nr 55–65), och här möter vi alltså bl.a. Staffansvisan och Herr Töres döttrar i Vänge. I band 3 (1990) och 4:1–2 (1996) presenteras riddarvisorna (66–196) med bl.a. den klassiska balladen om Ebbe Skammelsson. Och nu har vi alltså i band 5 de s.k. kämpavisorna med klassiker som Holger dansk och Burman, och skämtvisor som Bonden och kråkan. — Men vi har inte de förutskickade nio banden. De fyra återstående skulle förutom ett registerband ha omfattat en volym med melodikommentarer och två med textkommentarer. Sådana är emellertid knappast att vänta, och det är enligt min mening inget att gnälla om när vi nu fått en vacker och vetenskapligt gedigen utgåva av det viktigaste: texter och melodier. För övrigt finner man mycket av realkommentarer i de båda redaktörernas bidrag till Svenskt visarkivs publikationer och i Bengt R. Jonssons SUMLEN-artiklar.

B.S.

Gun Widmark, Det språk som blev vårt. Ursprung och utveckling i svenskan. Urtid — Runtid — Riddartid. 214 s., Uppsala 2001 (Kungl. Gustav Adolfs Akademien för svensk folkkultur). (Acta Academiæ Regiæ Gustavi Adolphi 76.) ISBN 91-85352-44-6. ISSN 0065-0897. Med sin breda, gedigna erfarenhet av forskning och undervisning i nordiska språk och inte minst sitt kloka, resonerande sätt att skriva svensk och nordisk språkhistoria har professor Gun Widmark producerat en pedagogiskt klar och medryckande beskrivning, utan att belasta texten med läshindrande snår av fakta och fotnoter. Det gör att boken med behållning kan läsas och brukas såväl av nordistikens egna forskare och studerande som av svensklärare och andra språkligt och kulturhistoriskt intresserade. Litteraturförteckningen och de avslutande bilagorna om periodindelningen, viktigare urnordiska och fornsvenska ljudförändringar och huvuddragen i den fornsvenska ordböjningen ger behövligt faktastöd och ytterligare ingångar för den som vill gå vidare. Boken tillägnas Bengt Loman, som initierade samarbetsprojektet, men som avled strax därefter, varför Gun Widmark ensam fick föra det i hamn. Mot en allmänhistorisk bakgrund skildras fornsvenskans framväxt ur det indoeuropeiska arvet via nordgermanska/urnordiska in i runtid och riddartid, från muntlig berättarkonst och runskriftens etablering till framväxten av religiös och världslig högmedeltida litteratur på det språk vi kallar svenska. Skildringen bygger på forskningen kring det rika källmaterial som utgörs av ort- och

personnamn, runtexter och handskrifter, d.v.s. landskapslagar, stadgar och diplom, och utmynnar i det spännande mötet mellan inhemsk litterär prosa och utifrån influerad religiös och hövsk litteratur. Just där fornsvenska blir nusvenska slutar boken, här resonemangsvis omkring 1375. Läsaren på den lustfyllda resan saknar givetvis den fortsättning, som nämns i förordet, då som förhoppning om ett samarbete mellan flera språkhistoriskt intresserade forskare.

G.H.

Våra språk i tid och rum, red. av Marianne Blomqvist under medverkan av Mirja Saari och Peter Slotte. 300 s., Helsingfors 2001 (Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur vid Helsingfors universitet). (Meddelanden från Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur vid Helsingfors universitet B: 21.) ISBN 952-10-0119-4. ISSN 0358-0180. Denna festskrift till professor Ann-Marie Ivars på hennes sextioårsdag innehåller 24 bidrag om utveckling, anpassning och status hos språket i olika regioner och städer i Norden, om ord och namn och deras ursprung, betydelse och funktion. Boken inleds med sedvanlig Tabula gratulatoria och avslutas med en bibliografi över festföremålets skrifter; dessutom publiceras en graf som visar frekvenserna för namnen *Ann-Marie* och varianterna *Ann-Mari* och *Anne-Marie* i Sverige/Finland från 1880 till 1999. Bland bidragen märks Lars-Erik Edlunds artikel om Norrbottens svenska dialekter och deras bakgrund, Lars Huldén om en dialektgräns i Munsala, Bengt Nordbergs spridda iakttagelser om dubbelsupinum, Inge Lise Pedersens översikt över stadsmålens ställning i Danmark, Mikael Reuters diskussion av några aktuella frågor om språkvård och språkpolitik i Norden, Helge Sandøys studie om hur importord anpassas i norskt tal-språk, samt Marika Tandefelts rapport om svenskan i Viborg. Redaktörerna bidrar med var sin artikel, och övriga bidragsgivare är Lennart Elmevik, Gunilla Harling-Kranck, Godelieve Laureys, Anne-Marie London, Bo Lönnqvist, Merete Mazzarella, Pirkko Nuolijärvi, Helge Omdal, Heikki Paunonen, Maj Reinhammar, Svante Strandberg, Svavar Sigmundsson, Mats Thelander och Arne Torp.

C.P.

*

Peder Gammeltoft, The place-name element bólstaðr in the North Atlantic area. Med dansk resumé. 349 s., Copenhagen 2001 (C.A. Reitzels Forlag

A/S). (*Navnestudier udgivet af Institut for Navneforskning 38.*) ISBN 87-7876-222-7. Huvudsyftet bakom denna grundliga monografi över ortnamnelement *bólstaðr* är att kasta ljus över den vikingatida skandinaviska bosättningen i det nordatlantiska området, så som den speglas i namnelementets tillämpning och utbredning. Boken inleds med författarens förord, en lista över de använda fonetiska beteckningarna, och en allmän historisk bakgrundsbeskrivning inklusive teoretiska och metodiska aspekter. Den avslutas med en sammanfattning på danska, utförlig käll- och litteraturförteckning, lista över övriga förkortningar samt ortnamnsregister. De olika textavsnitten illustreras med kartutsnitt och kartsquisser. Först beskrivs det sammansatta namnelementets och de båda aktuella ordens etymologi, ursprung och appellativiska funktioner. I de följande tre kapitlen redovisas ingående de med efterleden *-bólstaðr* sammansatta ortnamnen och motsvarande simplexnamn i Norge och Skottland respektive på Island och Färöarna, inklusive redogörelser för forskningshistoria, geografisk och bebyggelsehistorisk utbredning, ljudutvecklingar och namntillblivelsernas relativa kronologi (Norge: huvudsakligen 800-900-talen, Skottland och öarna: slutet av 800-talet och möjligen fram till omkring sekelskiftet 1100-1200, Island: 900-1000-talen, Färöarna: endast tre och mycket osäkra representanter). Så följer ett metodiskt spännande kapitel vari elementet inplaceras i en bebyggelsehistorisk kronologisk och topografisk analys i ett trestegsförlopp av primära, sekundära och perifera bebyggelselägen i Norge respektive på Shetlandsöarna. Namnstoffet undersöks därpå med utgångspunkt i en lätt modifierad variant av Kurt Zilliacus namnsemantiska analysmodell, lanserad i boken *Ortnamnen i Houtskär* (1966). Slutligen redovisas den geografiskt mera begränsade centralsvenska och sydvästfinska utbredningen av motsvarande appellativ *bolstad* och *bolstad*-namn, och i appendix förtecknas dels yngre analogiska bildningar på *-bist(er)* respektive ortnamn som av olika skäl kommit att sammanhållas med *bólstaðr*-namnen, men som har ett annat ursprung. G.H.

Lars Huldén, *Finlandssvenska bebyggelsenamn. Namn på landskap, kommuner, byar i Finland av svenskt ursprung eller med särskild svensk form.* 537 s., Helsingfors 2001 (*Svenska litteratursällskapet i Finland*). (*Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland* 635.) ISBN 951-583-071-0. ISSN 0039-6842. Denna gedigna och föredömligt lättillgängliga och läsarvänliga, med kartutsnitt och foton rikt illustrerade översikt över de viktigaste finlandssvenska bebyggelsenamnen är ett välkommet komple-

ment i serien av publikationer från projektet Finlands svenska ortnamn. Bokens hårda omslag med ett tilltalande yttre förstärker det goda intrycket. Med tillgång till Kurt Zilliacus, *Skärgårdsnamn* (1989), Gunilla Harling-Kranck, *Namn på åkrar, ängar och hagar* (1990) och Ritva Valtavuo-Pfeifer, *Terrängnamn i Svenskfinland* (1998) och nu Lars Huldéns sammanfattande och summerande redovisning av det finlandssvenska bebyggelsenamnsskicket har lejonparten av projektets avslutande publiceringsfas med avundsvärd precision rots i land, och fångsten har tillgängliggjorts envar onomastiskt eller allmänt kulturhistoriskt intresserad. Inledningsvis presenteras projektets bakgrund och genomförande, äldre och nyare insamlingsfaser, arkivbildning och institutionalisering, tolknings-, analys- och redovisningsprinciper, den speciella problematiken kring den finlandssvenska ortnamnsskattens ålder och framväxt och inte minst de intrikata förhållandena mellan svenskt och finskt i de enskilda namnmiljöerna. Terminologi och viktigare namnelement får egna kortfattade avsnitt, varpå de övergripande administrativa enheternas namn och bynamnen (men inte gårdarnas och småbebyggelsernas namn) redovisas landskaps- och sockenvis, i ordningen Åland, Egentliga Finland, Åboland, Nyland och Österbotten. Därtill redovisas finlandssvenska inslag i bebyggelsenamn inom övriga delar av Finland. Avslutningsvis berörs problemen kring frågan om urgermanska och urnordiska ortnamn i Finland, regionala olikheter i namnskick och namnelement, uppkallelsenamn, personnamnens påfallande stora roll i bynamnen, bynamnens former etc. Som sig bör förtecknas den åberopade namnlitteraturen och de behandlade ortnamnen (men inte de många personnamnen), tillika med ett finalalfabetiskt register som möjliggör sökning efter namnelement, suffix och böjningskategorier. Till sist förtecknas de vanligaste slutlederna med frekvenssiffror, landskapsvis och totalt.

G.H.

Per Hultqvist, Stränder och namn. Ortnamnsmiljöer och ortnamn i Dalslands Vänerkust. 414 s. (jämte kartor i ficka), Göteborg 2001 (Kungl. Vetenskaps- och Vitterhets-Samhället). (Acta Regiae Societatis Scientiarum et Litterarum Gothoburgensis. Humaniora 41.) ISBN 91-85252-59-x. ISSN 0072-4823. Författaren har i drygt tjugo år arbetat med denna bok med ambitionen att undersöka ortnamnen "i mötet mellan land och vatten, på fastlandets stränder, på öar, holmar och skär, över och under vatten vid Dalslands Vänerkust" (s. 11). I inledningskapitlet redogörs för alla de källor som författaren utnyttjat. I relevant ortnamnslitteratur synes

Hultqvist väl bevandrad, men mest imponerad blir man av hans breda och djupa kunskaper på det historievetenskapliga området. Käll- och litteraturförteckningen upptar dryga trettioalet tätttryckta sidor. I boken finns många väl genomarbetade avsnitt, såsom det om historiska förändringar i trädförekomst och trädanvändning eller det som behandlar vattenbundna växter och vasstäkt. Ett intresseväckande avsnitt handlar om faunans sammansättning och förändring, ytterligare ett om fisket. I verkets senare delar är framför allt kapitlen om sjöfart, vägsystem och gränsmärken viktiga. Någon gång röjer framställningen att författaren inte primärt är en språkligt orienterad ortnamnsforskare. Triumferna i analyserna firas när Per Hultqvist, tack vare sin djupa beläsenhet och sin gedigna kannedom om primärkällor, förmår sakligt belysa ortnamnens bakgrund. L.-E.E.

Danmarks Stednavne nr 24. Stednavne i Vestsjællands Amt. Slagelse. Korsør. Skælskør. Slagelse Herred. Vester Flakkebjerg Herred. Øster Flakkebjerg Herred (med dele i Storstrøms Amt). Udgivet af Institut for Navneforskning ved Bent Jørgensen. 251 s., København 2001 (C. A. Reitzels Forlag A/S). ISBN 87-7876-216-2. Bandet avslutar publiceringen av det västsjälländska ortnamns materialet, som påbörjades 1997 med seriens nr 23. Band 24 har en lång förhistoria vid institutet, men det är ändå Bent Jørgensen som fört arbetet i hamn, varför han också anges som ensam författare. Huvudvikten är, på vanligt sätt, lagd på de äldre bebyggelsenamnen, medan yngre bebyggelsenamn endast i mera begränsad omfattning tagits med. Naturnamn är bara behandlade om de är traderade från tiden före 1513. Eftersom bandet inbegriper några städer, finns här också härledningar av ett antal gatunamn. Bland enskilda notabla namnanalyser kan nämnas *Hejninge* (s. 68), *Lorup* (s. 133 f.), *Jellinge* (s. 142 f.), *Omø* (s. 167 f.) och *Arløse* (s. 185 f.). Flera av dessa namn är svårtolkade, och författaren för därför fram olika tolkningsalternativ, som på ett väsentligen övertygande sätt vägs mot varandra. Framställningsformen medger inga längre utredningar, vilket det nog i vissa av de anförda fallen hade funnits behov av. Kanske finns därför anledning för författaren att återkomma till en del av namnen i mera utbyggd form. L.-E.E.

Eva Villarsen Meldgaard, Den store Navnebog. 4. udgave, 1. oplag. 292 s., København 2001 (Aschehoug Dansk Forlag A/S). ISBN 87-11-16043-8. Boken utkom första gången 1994. I den fylliga inledningen tecknas kort-

fattat de danska förnamnens historia, och de populäraste förnamnen från olika tider förtecknas. Här finns avsnitt om modenamn och idolnamn, här redovisas "morgendagens fornavne" och namnskicket i andra länder. Så följer en alfabetisk förteckning över dels pojknamn, dels flicknamn (s. 42–254). Ettusen namn förtecknas och vi får veta när namnet första gången uppträder i Danmark, antalet namnbärare 1985 enligt Det centrale Personregister (CPR), den eller de perioder namnet varit mest populärt i Danmark samt nuvarande utvecklingstrend för namnet. Sedan följer en kort avdelning om namnets etymologi, några berömda namnbärare (både verkliga och fiktiva) nämns och vi får veta var i Danmark namnet ifråga är vanligast. Artiklarna om de enskilda namnen är mycket korta, och därför medges ingen diskussion rörande t.ex. etymologier. På en del ställen, som vid *Gustav* (s. 81) och *Gurli* (s. 192), synes författaren heller inte tagit hänsyn till senare litteratur. Boken avslutas med bl.a. en förteckning över "Kirkeministeriets cirkulære over godkendte navne" samt en litteraturlista. Detta är en väsentligen både nyttig och innehållsrik uppslagsbok.

L.-E.E.

Nordiskt och ryskt i namnforskningen. Rapport från ett symposium om onomastisk terminologi i Uppsala 17 december 1999. Utgiven under medverkan av Maria Aljokshina. (Scandinavian and Russian in onomastic research. Report from a symposium on onomastic terminology in Uppsala, 17 December 1999.) 110 s., Uppsala 2001 (Uppsala universitet. Seminariet för nordisk namnforskning). (Namn och samhälle 11.) ISBN 91-506-1478-9. ISSN 0237-5417. Symposierapporten innehåller sex bidrag, tillkomna inom ett norskt-ryskt-svenskt nätverkssamarbete, som inledningsvis presenteras av docent Maria Aljokshina från nordiska institutet vid universitetet i Sankt Petersburg, välkänd gästforskare i både Norge och Sverige, och professor Svante Strandberg i Uppsala. Fem av bidragen utgörs av symposieföredrag, medan det sjätte, Maria Aljokshinas artikel *Russiske personnavn i nordisk onomastisk litteratur*, är en för alla namnintresserade nyttig och humoristisk beskrivning av svårigheterna med translitterering av personnamn mellan kyrilliskt och latinskt alfabete, där konventionerna växlar och resultaten leder till allehanda egendomligheter i skriftformer och misslyckanden vid uttalsförsök. Artikeln utgår från det ryska namnskickets system av framför- eller efterställda familjenamn, det allmänt utbredda bruket av neutrala kortformer och en mångfald diminutivformer med högst olika emotionella laddningar och tillämpningssituationer. Den exemplifierar de icke så få (och förståeliga) misstagen i

den ickeryska nordiska personnamnlitteraturen samt förtecknar och kommenterar de jämförelsevis få kvinno- och mansnamn som excerperats ur denna (32 respektive 17). Symposieföredragen behandlar Alexandra Superanskajas Ryska personnamnslexikon 1998 och N. Podol'skajas ordbok över rysk antroponymisk terminologi 1988, båda av Maria Aljokshina, medan Eva Brylla vid Språk- och folkminnesinstitutets namnavdelning i Uppsala diskuterar terminologiska problem inom nordisk personnamnforskning, Botolv Helleland vid Seksjon for namnegransking, Universitetet i Oslo, tar sig an FN:s terminologilista för geografiska namn i jämförelse med "Fagordliste for norsk namnegransking" och Svante Strandberg ger en nordbos kommentarer till rysk onomastisk terminologi.

G.H.

Ortnamnen i Göteborgs och Bohus län 15. Ortnamnen i Tunge härad. Av Gunnar Drougge. 378 s., Göteborg 2001 (Språk- och folkminnesinstitutet. Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Göteborg). ISBN 91-7229-012-9. ISSN 0284-1908. Med del 15 om Tunge härad har den 1923 startade serien Ortnamnen i Göteborgs och Bohus län (OGB) tagit ett stort steg mot sin förestående fullbordan. Gunnar Drougge disputerade 1938 på avhandlingen Ortnamnen i Bullarens härad (OGB 18). Han är också författare till ytterligare två delar, OGB 20:2 (1958) och 17 (1969). När han avled 1983, efterlämnade han manuskriptet till föreliggande del. Det har sedan kompletterats avseende inledning, namnformer ur gällande fastighetsregister och nyare kartutgåvor, källkontroller, käll- och litteraturförteckning, register m.m. samt slutredigerats av fr.a. arkivcheferna Birgit Falck-Kjällquist och Hugo Karlsson och av den projektanställda medarbetaren Catarina Røjder. I den löpande texten ställs dessa redaktionella tillägg inom hakparentes, oftast (men inte alltid) signerade [BFK], [HK] respektive [CR]. Serien OGB kännetecknas av att såväl bebyggelsenamn som naturnamn och kulturnamn som inte avser bebyggelse redovisas i ett rikligt och för namnskicket representativt urval. Formen för presentationen är den för serien gängse. Först ges en bred inledning om häradet och häradsnamnet, därpå behandlas bebyggelsenamnen i de tre socknarna, Foss, Håby och Svarteborg, så de övriga namnkategorierna uppställda efter namnbärens art: vattensamlingar och vattenområden, t.ex. sjöar och fjordar, vattendrag, vattenomflutna formationer och strandområden, kommunikationsleder, höjder och stenar, våtmarker, sänkor, odlad mark, vegetationer, plus en liten sump med övriga namn av skilda slag. Registren är förtjänstfullt omfattande: ortnamn,

personnamn (uppdelat på de tre kategorierna förnamn, binamn respektive soldat- och båtsmansnamn), ord (d.v.s. sådant övrigt ordmaterial som anförs och åberopas i tolkningstexten och kommentaren) samt kulturhistoria (med ingångar till t.ex. rättsutövning, näringsliv, fornminnen, färdvägar, folksed, folktro o.d.). I en ficka i det bakre omslaget finns ett utsnitt av den topografiska kartan över området. G.H.

Ortnamnen i Dalarnas län. Del 7. Leksands kommun. Bebyggelsenamn. Av Erik Olof Bergfors. 223 s., Uppsala 2001 (Språk- och folkminnesinstitutet). (Skrifter utgivna av Språk- och folkminnesinstitutet. Namnavdelningen. Serie A: Sveriges ortnamn). ISBN 91-7229-014-5. ISSN 1650-7878. Förre chefen för Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala, Erik Olof Bergfors, har under senare år inriktat sig på de dalska ortnamnen. Tidigare har i samma serie bebyggelsenamnen i Mora kommun utkommit, detta som en del i underserien Ortnamnen i Kopparbergs län. Bergfors behandlar här bebyggelsenamnen i Leksands, Siljansnäs och Åls socknar systematiskt, först sockennamn, sockendelsnamn och bygdenamn, sedan bynamn, fäbodnamn och sist gårdsnamn (den sistnämnda termen definieras på s. 95 f.). Många enskilda namntolkningar kunde lyftas fram. Jag nämner här, mer slumpartat, *Leksand* (s. 9 ff.), *Gråda* (s. 23), *Rälta* (s. 41 f.), *Styrjöbo* (s. 47), *Faxberg* (s. 69 f.), *Kolax*, *Kolhags* (s. 111 f.) och *Almo* (s. 133 ff.). Någon gång hade man gärna sett att författaren vidgat sin analys, som vid *Bölik*, *Bollik* (s. 99), men dylika noteringar har man mera sällan anledning att göra. Bilder och kartor ger mersmak. Fotografierna ger många gånger läsaren goda möjligheter att förstå den sakliga grunden till namngivningen. Någon gång är fotografierna mindre lyckade, som vid *Ål* (s. 162), där den namngivande "markanta" höjden inte är alldeles lätt att se på fotografiet. Författaren lyckas att på ett ofta mästerligt sätt gjuta samman den språkliga och sakliga namnanalysen. En värdefull del i serien Sveriges ortnamn kan härmed fogas till de tidigare. L.-E.E.

Per Vikstrand, Gudarnas platser. Förkristna sakrala ortnamn i Mälardalsregionen. 482 s., Uppsala 2001 (Kungl. Gustav Adolfs Akademien för svensk folkkultur). (Acta Academiæ Regiæ Gustavi Adolphi 77.) (Studier till en svensk ortnamnsatlas 17.) ISBN 91-85352-45-4. ISSN 0065-0897. Det känns orätt att försöka fånga helheten i denna gedigna, innehållsrika och mångsidiga avhandling över ett så flitigt diskuterat och svårfångat ämne i en kort anmälan. Avhandlingen spänner över onomastik, etymologi,

semantik, dialektologi och språkhistoria, arkeologi, folkloristik, kulturgeografi och religionshistoria, i uppslagsrika infallsvinklar på det klassiska och allmänmänskliga temat, hur ortnamnen speglar människans förhållande till platsen, landskapet, kulturmiljön. Bakom alla försiktiga, metodsäkra resonemang kring de uppdykande detaljproblemen kring de framskalade sakrala ortnamnen inom det valda undersökningsområdet, Mälardalskapen Södermanland, Uppland och Västmanland, och de omsorgsfullt dokumenterade åsiktsyttringarna i den tvärvetenskapliga litteraturen, glimrar i djupaste mening det som i inledningsavsnittet "Sakrala ortnamn och det sakrala landskapet" kallas toponymi, ortsvänskap. Naturligtvis föregås materialgranskningen av en presentation av undersökningens syfte och målsättning, terminologin, kriterierna för identifieringen av förkristna sakrala ortnamn, hur man bedömer de sakrala ortnamnens lokala kontext, sakral namnbildning och namngivning. Så följer en rad separata namntypologiska kapitel, vart och ett med redovisning av det aktuella huvudordets etymologi, äldre namnformer, uttal, översikt av namnmaterialet (inklusive bedömningar av språkliga och sakliga tolkningsalternativ, likaså av huvudordets funktioner som bestämnings- respektive huvudled), namnens inplacering i den lokala kontexten, plus de speciella aspekter på namntypen som föranleds i det enskilda fallet: först gudanamnen *Frö*, *Fröja* (gudinnenamn i ortnamnen?), *Njörd* (parvis uppträdande manliga och kvinnliga gudar; berg som sakrala platser), *Oden* (även mansnamn; teofora *stad*-namn?; folktraditioner kring *Oden*-namnen; Odenskultens sena spridning till Skandinavien), *Tor* (sakralnamn med primärt ägobetecknande huvudleder), *Ull* (svearnas främste gud?). Så redovisas det omdiskuterade *al* som huvud- respektive bestämningsled, *harg* som appellativ respektive ortnamnelement, adjektivet *helig* som ortsnamnelement (med centralortsfunktion?) och 'helig' som sakralt begrepp, *lund* och *eke*, *stav*, *vi* (vad var ett vi?) och *åker*. Kulturfunktionärsbeteckningar som **gudhi* och **gydhia* redovisas i ett eget avsnitt, likaså sakrala namn som innehåller beteckningar för gudakollektiver, **asar*, **vanir*, **disir*, och icke-individualiserande beteckningar för högre makter, *gudh*, **sko*, *Tyr* m.fl. Avslutningsvis skisseras "Det sakrala landskapets toponymiska dimension" i tre möjligen kronologiskt och horisontellt-vertikalt skiktade typmiljöer: den "normala" järnåldersbebyggelsen i gammal bygd med sakrala namnslag, men utan tecken på någon centralitet eller hög status, den kommuna centralorten kring tingsplatsen eller kyrkplatsen, med sakrala ortnamn som markerar platser av central rituell betydelse, men som inte domineras av en enskild aktör, och den aristokratiska

centralorten med ett identifierbart maktcentrum, kännetecknat av t.ex. en namnmiljö vari ingår en *tuna*-bebyggelse, omgiven av för centralortsfunktionen karakteristiska namnbärargrupper som t.ex. *Gillberga*, *Karlaby* och *Smedby*, och med sakralnamn som antyder en av centralmakten eller samhällseliten monopoliserad kult.

G.H.

Författarna

- Ármann Jakobsson*, M.A., aðjúnt, Háskóli Íslands, Árnagarði, IS-101 Reykjavík, Ísland.
- Edlund, Lars-Erik*, professor, Umeå universitet, Institutionen för litteraturvetenskap och nordiska språk, SE-901 87 Umeå, Sverige.
- Ekberg, Lena*, universitetslektor, Lunds universitet, Institutionen för nordiska språk, Helgonabacken 14, SE-223 62 Lund, Sverige.
- Grønvik, Ottar*, professor, Myrerveien 31, NO-0494 Oslo, Norge.
- Hagland, Jan Ragnar*, professor, Institutt for Nordistikk og Litteraturvitenskap, Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet, NO-7491 Trondheim, Norge.
- Hallberg, Göran*, docent, arkivchef, Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund, Helgonabacken 14, SE-223 62 Lund, Sverige.
- Hansen, Finn*, lektor, Det Arnamagnæanske Institut, Københavns Universitet, Njalsgade 76, DK-2300 København S, Danmark.
- Heide, Eldar*, magister, stipendiat, Nordisk Institutt, Universitetet i Bergen, Sydnesplassen 7, NO-5007 Bergen, Noreg.
- Hermann, Pernille*, cand. mag., ph.d.-stipendiat, Institut for Nordisk Sprog og Litteratur, Aarhus Universitet, Niels Juels Gade 84, DK-8200 Århus N.
- Herschend, Frands*, universitetslektor, Uppsala universitet, Institutionen för Arkeologi och antik historia, Sankt Eriks torg 5, SE-753 10 Uppsala, Sverige.
- Kure, Henning*, författare, förlagsredaktör, Skovmarksvej 16, DK-4672 Klippinge, Danmark.
- Olsen, Karin*, Dr., Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit der Letteren, Engelse Taal- en Letterkunde, Postbuks 716, NL-9700 AS Groningen, Nederland.
- Petersen, Hjalmar P.*, cand. mag., M.A., FO-360 Sandavágur, Færøerne.
- Platzack, Christer*, professor, Lunds universitet, Institutionen för nordiska språk, Helgonabacken 14, SE-223 62 Lund, Sverige.
- Salberger, Evert*, docent, Stigbergsliden 18, SE-414 63 Göteborg, Sverige.
- Söderberg, Barbro*, professor em., Stockholms universitet, Institutionen för nordiska språk, SE-106 91 Stockholm, Sverige.
- Woodhouse, Robert*, Dr., Department of French, German, Russian, Spanish and Applied Linguistics, University of Queensland, Brisbane Qld, AU-4072 Australia.